

ISFLAKET

Polarmagasin från Ishavsmuseet

Nr. 3 – 2010 12. årgång kr. 50,-

God sesong til no ved Ishavsmuseet

Leiar

Så langt er sesongen ved Ishavsmuseet betre enn i fjor, opplyser dagleg leiar Webjørn Landmark. Det gjeld også inntektsmessig. Talet på bussgrupper har gått noko ned, men andre besøkjande har auka. Talet på skuleelevar er mangedobla samanlikna med i fjor. Det er resultatet av ei medviten satsing mot skulane i distriktet.

Dette er i samsvar med ei auka satsing ved Ishavsmuseet som gir seg fleire uttrykk. Det er sett opp eit tilbygg til museumsbygningen i to etasjar mot sør. Det vert arbeidd med å få installert varmeanlegg i Aarvakhuset. Samlingane veks jamt og trutt dag for dag. Det gjeld både vanlege ting og fotografi.

Vona er at det vil lukkast med å få ordna ei eller fleire nye faste stillingar ved Ishavsmuseet slik at det vert betre samsvar mellom bemanning og arbeidsoppgåver.

Dette nummeret av Isflaket kjem i eit meir profesjonelt format enn tidlegare; som de sikkert allereie har oppdaga. For oss som arbeider med bladet, er det ein gammal draum som er blitt røyndom. Vegen har vore lang frå dei første nummera i 1999 på enkle ark som blei stifta saman til dagens format. Men alt må ta til ein stad. Også det store eiketreet var ein gong eit lite frø.

Framleis vil det vere innhaldet i bladet som tel mest. Og det er ei stor og krevjande oppgåve å utvikle innhaldet i bladet vidare. Alt arbeidet vert gjort på dugnad. Det er meningsfylt og gjevande, men er avhengig av at folk der ute sender oss stoff eller det minste idear til stoff. Grafikk og papirkvalitet er til sjuande og sist berre reiskap for å formidle kunnskap om dei knapt 100 åra det blei drive selfangst i ishavet frå vestkysten av landet vårt. Denne perioden eksisterer i dag som kulturhistorie. Men ikkje berre det; også som ein av fleire føresetnader for det imponerende høge nivået den maritime klynga har nådd fram til.

Vi minner elles om at dei første ti åra av Isflaket i haust kjem i bokform; rikt illustrert. Utvalet av artiklar er supplert med innsendt stoff og nokre nyskrivne intervju. Boka kan kjøpast frå Ishavsmuseet når ho vert klar om få veker.

Den som har gløymt å betale årskontingenten, får ein betalingsblankett sendt med bladet denne gongen.

Brandal 10.9.2010 Beste helsing Finn Sindre Eliassen, redaktør

Isflaket

Polarmagasinet utgitt av Ishavsmuseet Aarvak og Ishavsmuseets Venneforening, Brandal
Redaksjon: Finn Sindre Eliassen, redaktør. finn@ishavsmuseet.no – Webjørn Landmark
webjorn@ishavsmuseet.no og Haftor Hofset

Adresse; Ishavsmuseet, 6062 Brandal. Tlf. 700 92 004 – 95 11 76 44

www.ishavsmuseet.no - www.ishavsvenner.net

Opplag: 650 Årskontingent/abonnement kr. 200,- Isflaket fritt tilsendt.

ISSN 1891 - 9480

”7de Juni”-ekspedisjonen 1909-10

Av Finn Sindre Eliassen

Den er i år 100 år sidan seglskøyta «7de juni» kom heim etter overvintringsekspedisjonen på Nordaust-Grønland. Det er eit høve til å stoppe opp og fortelje litt om ekspedisjonen; den andre av dette slaget frå Sunnmøre. Den første var «Floren»-ekspedisjonen året før.

Heilt frå året 1900 hadde selfangarar frå Sunnmøre rusta ut sommarekspedisjonar til Nordaust-Grønland. Pioneren Peter S. Brandal med «Minna» var den første. Han var først i Vestisen det året, men fann ikkje særleg med fangst der og gjekk derfor inn gjennom isen til Grønland. Det var svært risikabelt. Dei låg faste ei tid, men kom seg lause med heil skute.

Ole S. Brandal var med «Minna» dette året, og seinare fortalde han om turen til Peter Karlsen: «Vi streva med å stake skuta fram gjennom isen så godt vi kunne. Til slutt bestemte vi oss for å prøve å ro til lands. Eg fekk med meg tre mann i beste fangstbåten vår. Vi dels drog han over isen og dels rodde vi der det var mogleg. Vi tok land nær Kvalrossøya. Her sette vi båten på land og brukte han til hus om natta.»

Og Ole S. Brandal fortalde vidare om det første møtet med moskus: «Vi kryssa no nordover langs kysten. Peter som stod i topptønna, ropte brått til meg at eg måtte sjå innover mot land. Han skjøna ikkje kva det var han såg, om det var eit stort fælt dyr eller kva. Dette var om lag tvers av Shannon. Det synt seg at det var ein moskusokse. Desse dyra var heilt ukjende for oss. Peter og eg gjekk i land og skaut to oksar. Skyttarane skaut også tre stykkje. Seinare skaut vi mange fleire, både moskus og isbjørn. Vi hadde tilsaman 70 isbjørnar. Vi tok også med oss ti levande bjørningar og fire levande moskuskalvar.»

Dei fangsta også kvalross med harpun. Ole S. Brandal fortalde om slutten av turen: «Det gjekk fint for oss å kome oss ut av isen, og vi kom til Brandal i slutten av august. I Ålesund laga vi ei utstilling av levande moskus og levande isbjørnar. Det var første gongen det var kome slike dyr til Sunnmøre. Og for moskusen sitt vedkomande, så var dette første gongen at den vart ført levande til landet.»

Landet låg der ope og rikt som eit herrelaust gods. Den som ville, kunne stige i land og fiske og fangste og prøve seg. Tanken på å eige landet voks seg sterk først mange år seinare, som Peter Schmidt Mikkelsen skriv. Og mange fangstfolk med røynsle frå sommarfangsten ved Aust-Grønland, meinte etter kvart at ei overvintring der oppe for å fange i hovudsak polarrev og dernest isbjørn ville lønne seg.

Nordaust-Grønland var ikkje mykje ulikt Svalbard der norske fangstfolk hadde overvintra sidan 1893. Slik sett var ikkje det folka om bord i «Floren» og «7de juni» gjorde noko avgjerande nytt. Dei berre utvida arbeidsfeltet sitt.

Desse første åra tenkte dei ikkje på å eige landet. Den tanken voks seg sterk i andre miljø først mange år seinare, som det er skrive mykje om andre stader.

Då folka om bord i «7de juni» la ut frå Ålesund den 20. juli 1909 for å sigle 900 nautiske mil til Nordaust-Grønland, var det ingen på Sunnmøre som enno kjende til den sørgjelege lagnaden til skipper Severin Liavaag og yngstemann Johannes A. Hareide på «Floren». Men lokale folk rista endå ein gong på hovudet og spådde død og ulykke for dette galmannsverket. Igjen fekk

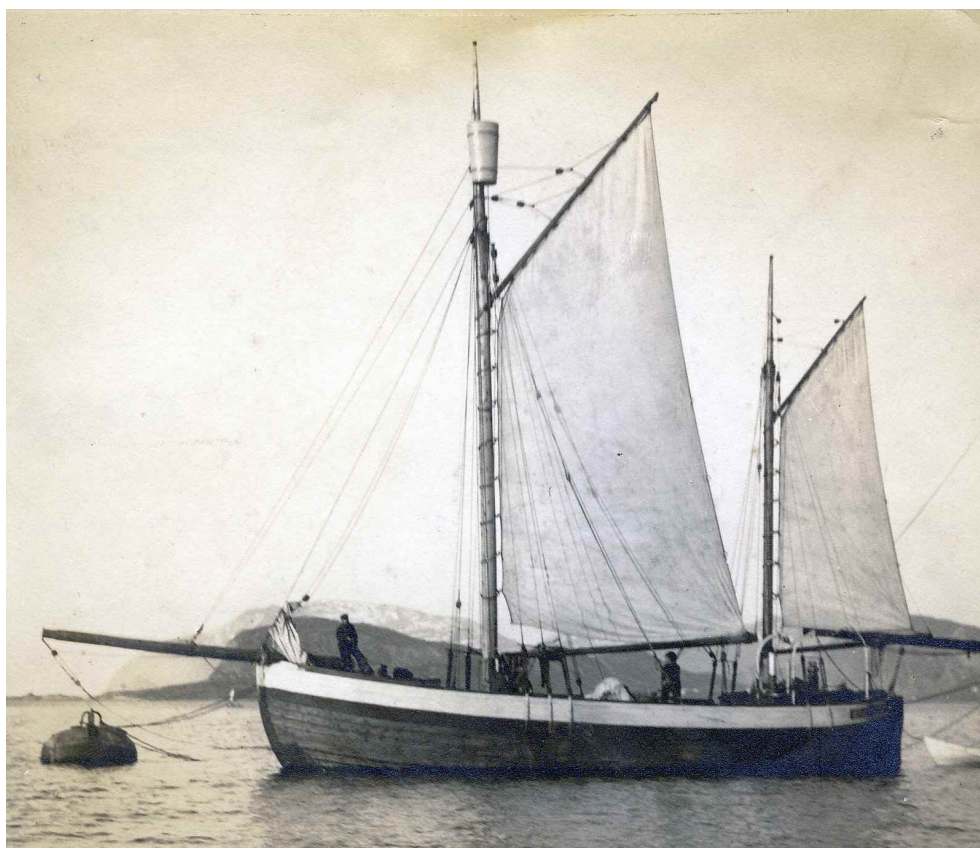
pessimistane rett.

”7de Juni” var på ca 58 fot og 39 bruttotonn, med ein hjelpemotor på 12 hk, av ukjent fabrikat. Eigar av båten var A/S Elf, ved Severin Th. Sverre, i Kristiania. Skipper var Vebjørn Landmark (f. 1879) frå Brandal. Der var seks mann om bord. Ekspedisjonsdeltakarar utanom skipper Landmark var: Gustav Abrahamsen, Martin Bjørlo, Johannes H. Brandal, Hjalmar Høvik og Henning Indrevik.

Den 30. juli 1909 kom ekspedisjonen inn ved Shannon, og i byrjinga av august bygde dei eit vinterhus, Kap Mary-huset ved Claveringsøya. Dei leitte etter ei sikker hamn til «7de juni». Dei valde Germaniahavn på Sabineøya. Inne på land bygde dei ei jordhytte som dei kalla Germaniahavn.

På veg inn mot kysten av Nordaust-Grønland i 1909 møtte ”7de Juni” ”Floren” ved iskanten. ”Floren” var då på veg ut av isen for å dra heim.

Tidleg om hausten heldt halvparten av mennene seg ved Kap Mary-huset, men sist i november samla alle seg i Germaniahavn. Dei ville bu på skøyta i mørketida. Dei meinte det var tryggast.

Ein sterk storm kom over området først på nyåret. På alle sider av Sabineøya braut havisen opp. Der var ope vatn berre 40 steg bak «7de juni». Det var ein kritisk situasjon. Og nokre av mennene flytta inn i jordhytta. I januar og februar fekk tre av mennene skjorbuk. Ein mann pådrog seg alvorlege frostsadar. Det var berre Vebjørn Landmark att til å fangste polarrev og andre dyr sidan ein mann laut fungere som sjukepassar.

Den 14. mai døydde Henning Indrevik av skjorbuk og vart gravlagd i Germaniahavn. På veg ut av isen berga dei fem danskar frå Alabama-ekspedisjonen.

Den 19. august kom «7de juni» med dei fem attlevande mennene tilbake til Ålesund.

Både Martin Bjørlo og Vebjørn Landmark skreiv dagbøker på turen. Her kjem dagboka til Vebjørn Landmark, deretter utdrag av Martin Bjørlo si dagbok.

«7de juni» - ekspedisjonen

Dagbok ført av Vebjørn Landmark

TIRSDAG 20. JULI 1909

Jeg tog motorbåden og gikk et erinde til Ålesund.

Idet jeg gikk fra skuden gav jeg ordre om at sette igang motoren og gå udover om en times tid. Da jeg kom tilbake var skuden alt langt på vei.

Vi gikk ud Bredsundet, fikk fint veir og god vind, skjønt den var nokså flau for det meste. Skuden var tung så det gikk smått. Brugte motoren nokså meget.

29. JULI: Om morgenen traf vi iskanten, det var på omtrent 75 grader 3' Nbr. og 10 grader 25'b. V.gr. Det var tyk skodde. Styrede Nordvest indgjennem isen, der var nokså slakk. Traff på bare to eller tre ordentlige florer. Så at sige åbent vand hele tiden. Vinden holdt sig flau. Motoren fikk ingen hvile. Såg ikke en eneste bjørn. Vi fikk se «Shannon» den 30. juli om morgenen. Styrede rett på Shannon til omtrent 3 a 4 kvm. av. Traf da tæt baks, der såg ut til at være tæt langt nordover. Det var lidt slakkere sydover. Gikk da sydover langs iskanten, til omtrent midt mellem «Bass Klippe» og Shannon, fandt der åbning og gikk ind forbi isbaksen hvor der var åbent vand. Vi fikk ny tykk tåke og la bakk til tåken lettet, seilte da opp under Shannon. Gik på land og var opp til depoet, ingen fangst at se. Bakkede og seilte i skodde til vi kom opp under «Kuhm øen», fik en hvalross der. Gik derfra og sydover udom Bass klippe. Men vi måtte findom «Hvalrossøen» igjen da isen lå klods intil øen. Vi fik nu se «Floren», ekspedisjonen sin overvintringshytte og samtidig fikk vi se «Floren» komme seilende nordover. Vi tænkte først at gå opp til hytten, men lod det være og gik sydover til «Floren». La side om side med «Floren», fik forskjellige opplysninger både om havn og fangst-forholdene. De fortalte at «Germaniahavn» som «Floren» havde ligget på, var den eneste brukbare havn. Den var vel grund, men kan dog benyttes av en tom skude. Deres træhus var meget fuktig, de likte bedre jordhytten at bo i. De havde ikke boet ombord om vinteren. De havde set «Elf» ved «Claveringsøen». Vi seilte fra «Floren» kl. 6 fm. krydser sydover. Vi håbet så småt at treffe «Elf» før den seiler hjemover. Skodden blev nu nokså tyk, bakkede og seilede om hinanden for tåke og is.

2. AUGUST Om morgenen lettete skodden, fint veir.

Satte igang motoren, gik sydover for at gå syd om «Claveringsøen». Vi satte ut motorbåden og fik 4 storkobber, ud for «Capp Mary». Da vi kom ind forbi holmen i vest for Capp Mary, fik vi se 3 moskusdyr inde i fjæren, ankrede og gik iland og skjød dem.

TIRSDAG 3 de AUGUST

Jeg tog Høvig med mig i motorbåden og gik indover til «Finschørerne» for at se om der skulde være brugbar vinterhavn. Finschørerne består av nogle små nakne holmer, der var nogle små bugter og indskjæringer, men ikke nogen var såpass at de kunde benyttes til vinterhavn. Gik derfra og opp under Claveringsøen igjen og fulgte den indover fjorden i håb om at finde en havn eller se noget fangst. Inderst i fjorden var en storartet natur med høie vilde fjelde. Fik lyst at besøge her senere hvis anledning gives. Det begynte at minke stygt på parafinen. Da vi var omtrent 4 kvm fra skuden, så slog parafinen opp og motoren stoppet. Begynte at ro, men fik en kulig så vi holdt på at drive av, fik dog arbeidet os tillands og la båten fast for at ta benene fat. Det var en hård tørn, trætte og udmasede som vi var. Mat havde vi ikke smagt siden dagen før. Blåste gjorde det så vi ikke kunde stå rette, regnet piskede så vi ikke kunde få opp øinene. Da vi endelig kom ud til skuden så lå den med fuld fart i motoren til hjelp for ankerne. Vi kom oss da endelig ombord og glade var vi.

FREDAG 6te AUGUST

I dag løiede vinden lidt av så vi gik indover efter motorbåden. Gik så med skuden nordom Claveringsøen for at se efter vinterhavn. Det var snaut nok vi slapp forbi cap Mary for isen, som lå

klods ind til land. Vi kom dog forbi.

Da fjorden nord for Claveringsøen er meget grund indover, og det blåste opp igjen, gik jeg med skuden opp under sydost-pynten av fastlandet og ankrede. Tog motorbåden og gik indover fjorden for at se mig om. Men noget slags havn fandtes ikke.

LØRDAG 7deAUGUST

Om morgenen lettete vi anker og gik syd om cap Mary igjen. Lenger nordover var det umuligt at komme for isen der lå tæt pakket klos ind til lands.

Da siden lå meget truende udenfor isen, gik vi i igang med at bryte på land træmaterialer og proviant for at få en station så langt ud som muligt før isen satte fuld fjorden.

SØNDAG 8de AUGUST

Om morgenen måtte vi lette anker og gå lenger ind i fjorden da isen kom sættende. Gik da ind på en bugt indfor Finscherøerne og ankrede.

MANDAG 9de AUGUST

Stille. Isen har slakket lidt op og driver fort udover igjen. Lettede anker og gik udover. Fikk tilslut arbeidet oss til næset hvor huset står. Gik straks igang med at losse kull, proviant og parafin. For i tilfældet at isen kommer igjen, da at kunne gå herfra så snart som muligt.

ONSDAG 18deAUGUST

Har nu fått huset færdig og fått på land det vi ville. Vi har de sidste dage havt godt veir. Det er meget ærgelig at måtte ligge her og rote med dette i stedet for at kunne være ute og fangste. Går nu nordover for at finde noget fangst.

TORSDAG 19deAUGUST

Ligger til ankers ved Shannon. 4 mand er gått på land for at se efter polarokser.

FREDAG 20de AUGUST

De 4 jegere kom ombord med 5 skind efter at have skudt 7 dyr. De fikk legge sig nogle timer og så måtte de avsted efter resten av skindene og noget kjød.

LØRDAG 21 de AUGUST

Ligger på samme plads for storm. Det er alt begynt at mørkne om nätterne. Har tendt lampen for første gang nu ikveld.

MANDAG 23de AUGUST

vinden lidt flauere idag. Hivede opp og gik over Fredenbugt, ingen fangst at se. Da vinden frisknede på og begyndte med snekave gik vi opp under Shon igjen og ankrede.

TIRSDAG 24de AUGUST

Vinden løi, hivede opp for at seile sydover. Vinden sprang om til sydlig og friskede på. Krydsede opp under Sabinøen og ankrede.

ONSDAG 25de AUGUST

Stille. Isen kom kjørende og truede med at sette oss inde. Kom oss dog klar. Gikk om på sydsiden av Sabinøen og ankrede på Cermaniahavn. Da her efter min mening er den bedste havn jeg kan finde så har jeg besluttet at lægge skuden her.

Det fryser såpass om nätterne nu at vi ikke kan risikere at bruge skuden længere.

TORSDAG 26de AUGUST

Gjorde en tur til Bass Roch med motorbåden. Ikke ett dyr at se. FREDAG 27de AUGUST

Hivde opp ankeret for at gå sydoover til Claveringsøen. Gjorde oss klar for at gå nordover igjen med det samme.

LØRDAG 28de AUGUST

Ankrede på Gennaniahavn kl. 8 em.

MANDAG 30de AUGUST

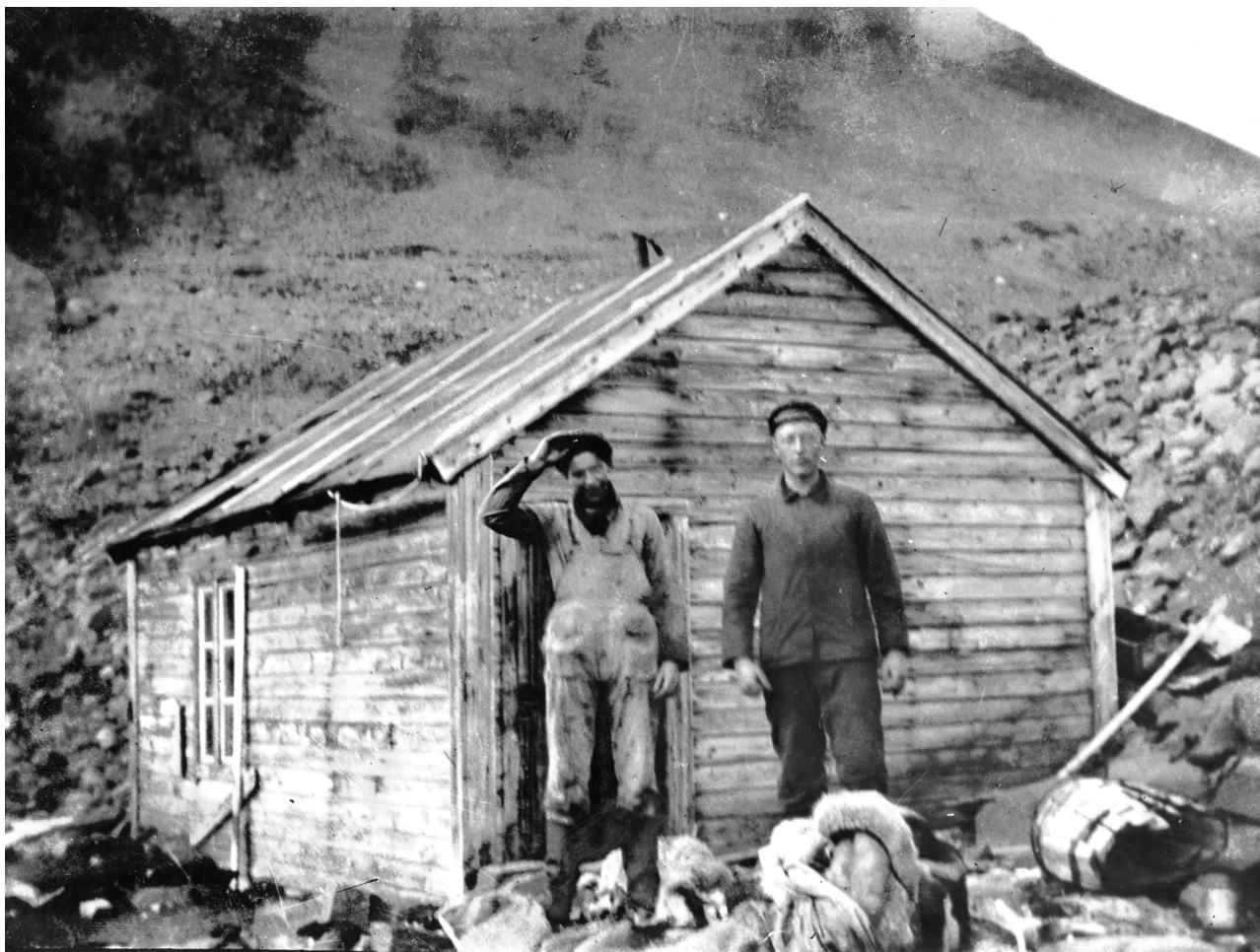
Vi losser på land parafin, kull og salt for at lette skuden så meget som mulig, da havnen her er også grund. Forresten så er det visst en god hav.

TIRSDAG 31 te AUGUST

Gikk en tur med motorbåden til Bass Roch.

ONSDAG 1 te SEPTEMBER

Motorbåden kom igjen med løs-slået propell. Selvfølgelig hadde de hverken sett eller fått noget. August har været nokså meget stormende, omtrent bare nordlige vinde. Isen har også vært lei, kjørt meget under land og holdt sig nokså tett. Fangst ser det ud til at være aldeles svart for. Havde det vært litt tidligere på året så det kunde være udsigter til at komme andet steds, så tror jeg det vilde være heldigst.

SØNDAG 5te SEPTEMBER

Gikk fra skuden med motorbåden for at ta en tur til Shannon og muligens lengre nordover. Motoren slo sig aldeles vrang, slet os dog til Shannon mandag ettermiddag. Fikk så kuling av ostlig og lå veirfast i depoet til fredag morgon. Motoren er ikke til at få liv i. Vi måtte krydse motvind og stake

tætt is helt opp under Sabinøen, der fikk vi endelig nordlig vind så vi fikk seile resten av veien. Det var en nokså travel tur for bare to mand. Ikke ett dyr, hverken at se eller høre hele tiden.

MANDAG 13de SEPTEMBER

Jon, Henning og Martin reiste i dag til Claveringsøen med bagbordsbåden. Hvis der var utsikter til at få noget dernede så skulde de stanse der nogle dager.

MANDAG 20de SEPTEMBER

Har holdt på hele ugen med motoren, men det nytter ikke. Det er umuligt at få den til at gå. Det har været stille hele ugen. Nyisen er nu så tykk at det er umuligt at komme frem i båd, heller ikke er den så sterk at man kan gå på den. I september måned har det vært gjennomgående godt veir. Men nyisen har været nokså lei, så vi ikke har kommet nogen steds. Heller ikke har her været nogen fangst at se. I slutten av september var nyisen så sterk at vi kunde gå langs med land. Oktober har været temmelig ubehagelig, storm omtrent hver eneste dag. Den 7 de brakk isen opp og skuden drev iland enda vi hadde begge ankerene ude og motoren igang. Det var ett hell at hun drev opp på odden og ikke udgjennem løbet og til havs, tom og nedrigget som hun var. Den er nu flot igjen og tætt. Vi ligger langt ude, men isen er nu så sterk at jeg antar den ikke bryter opp før til sommeren. Vi fikk nogle ræver den tid vi arbeidede med skuden, men da hadde vi selvfølgelig tiden tid til at befatte oss med dem. Både før og siden har det vært omtrent intet. Jeg har sett to bjørne udenfor Hvalrossøen. Men det var så langt at de var forsvundne når vi kom frem. Det ser ud til at strømmen holder åbent langs kysten ind under de ydderste odder. Ihvertfald så har isen vanskelig for at legge sig der. Det har nu været stille og fint veir siden den 23. oktober. Blir det bra i morgentidlig så reiser vi til Claveringsøen for at se efter de tre som reiste dit ut den 13.9. Jeg håber at de er i god behold, det har vært vanskelig for dem at komme før for isen og veirets skyld. Men de sidste dager har jeg ventet dem.

Den 29 oktober kl. 6 em kom vi til Claveringsøen og fandt der alt i bedste orden. De tre karane som lå der nede havde gjort flere forgjæves forsøg på at komme nordover i båd, men var blitt stoppet av isen ved Borlass Warren. Hvorfor de hver gang var vendt tilbage til Claveringsøen. De havde fått en bjørn, en hvalross, en storkobb og nogle ræver. Isen dernede hadde nokså vanskelig for at lægge sig. De som oppholdt sig der holdt det for umuligt at gå nordover og vi som kom nordfra og trodde at det var bare at gå bene veien fra Cap Borlass Warren, blev stygt narret.

Vi måtte pent gjøre en stor sving indover fjorden, nordfor Cap Marry og så passere tætt forbi Cap Mary og ta landsiden derfra. De tre landligere kunde berette det samme som vi om bjørne. De hadde sett den spasere nordover så langt ude på nyisen at de ikke kunde nå den. Bjørnen såg helder ikke ud til at ændse deres lokkemidle.

LØRDAG 30te OKTOBER

Vi så en bjørn med to unger tasle nordover langs råken langt ude på isen. Da isen såg ud til at være dårlig, gikk jeg alene udover for at forsøge at møde den. Men da jeg kom omtrent 1 kvm fra land måtte jeg lægge mig på maven og dra mig frem på den måden ett stykke.

Jeg måtte dog snart holde opp med den fornøielse også, da isen begynte at slå sprækker rundt omkring mig. Jeg måtte gjøre ett lidet tilbaketog, så forsøgte jeg mig med ett skudd. Men jeg tror dog neppe at mauseren klarte den avstand.

SØNDAG 31. OKTOBER

Jon og Henning gik i dag nordover til skuden.

ONSDAG 3de NOVEMBER

Gustav og Høvik gikk nordover i dag, de skulde oppholde sig nogle dage i hytten på Borlass Warren og drive med rævefangst. Hvorfor de tog med sig 12 sakse.

Udpå eftermiddags begynte det at blæse opp av nordlig. Det blev da tungt for de to at arbeide sig mot vinden med det tunge lass. Glatt is var det også så det var vanskelig å få fodfeste. De fikk dog endelig arbeidet sig oppunder land. De lagde da fra sig saksene og en del proviant oppe i fjæren. Så fortsatte de langs landet til gammen hvor de kom efter at det var blevet mørkt. Om natten brøt isen oppe. Da de om morgenen skulde hente hvad de havde lagt ifra sig så hadde isen skruet sakene langt oppover land, så at de ikke kunde finne nogen ting igjen. De hadde nu ingen ting at gjøre der, da de ikke kunde finne saksene sine. Men de kunde heller ikke komme videre for veiret. Da de hadde ligget der i seks dage var de lens for proviant. De stakk sine siste kavringer i lommen og tog på vei for at gå over fjeldene.

ONSDAG 10de NOVEMBER

I dag kl 9 em kom karene som hadde gått over fjeldet ombord igjen. Vi fikk en bjørn på Claveringsøen.

ONSDAG 17de NOVEMBER

I dag begyndte jeg og Martin på vandringen nordover. Det første jeg gjorde da jeg kom ned på isen var at dumpe i vandet så at lommeuret standset. Det var gyselig tungt føre, vi måtte sette slederne fra oss på land et stykke søndenfor gammen. Neste morgen hentet vi slederne og drog dem en kvm, nordom gammen.

FREDAG 19de NOVEMBER

Vi vågnede i mørke, tørnede ud og drog i vei for at finde slederne. En bjørn havde gået forbi og veltet den ene og dertil havde han revet opp en lerret sekk. Da vi kom var den uheldigvis forduftet. Vi ordnede våre sleder og ruslede i vei.

Det var fryktelig tungt føre, mørkt var det også.

Rett som det var stod vi faste midt oppe i store skrugarder og store isflak. Det gikk frem og tilbake, så til høire så til venstre, på knærne og på alle tenkelige og utenkelige måder. Då vi hadde kravlet oss frem på denne måden omtrent to mil eller halve veien, begyndt det at lysne. Vi kom da ombord kl. 4. em.

LØRDAG 20de NOVEMBER:

Vi er nu alle samlet ombord, hvad vi ikke har vært siden 13.9. Det er meningen at bo ombord i mørketiden. Vi kan da passe skuden og pusle og arbeide med ett eller andet.

Ræven er aldeles forsvundt, vi har drevet med sakser og gift både her og på Claveringsøen. Men uden resultat, ræven forsvandt med solen. Bjørn husker jeg ikke lenger hvordan den ser ud.

Mørketiden er nu begyndt med storm og styggeveir. En og anden gang har vi ett par dager med klart, koldt godveir. Men de dagene ser ud til at være nokså sjeldne. Når det er godt veir tar vi turer i forskjellige retninger. Men alt dyreliv er som utdødd.

En enkelt hare eller rævespor er alt vi kan finde. Vi har saksene ude, med det er ydderst sjelden at vi kan knipe oss en ræv. Når det er styggeveir må vi holde oss indendørs og pusle med litt av hvert. Det blir lidt kjedelig i lengden, men vi har det dog godt. Sundhedstilstanden har hidtil vært udmerket.

Kulden har til denne tid ikke vært mere end oppi = 30 grader C, så den er ikke noget at klage over enda. Det er verst når det er storm, da det blir nokså meget trekk gjennom de gisne, utette kapper og dører. Blir det ikke verre så har det lidet at sige.

Jon og Høvik var en dag udover isen på Østsiden av Hvalrossøen. Der var da føgen meget løs sne udover det åpne vand uden at den var frossen. De gikk trygt udover i den tro at det var sikker is. Plutselig lå de i vandet begge to. Men Jon arbeidet lenge før han kom sig opp i gjenn, da snøen var så løs at han ikke fikk feste. Tilslutt fandt han en hård klump som han fikk lette sig opp på. De var temmelig stive da de kom ombord.

I julen hadde vi en voldsom snestorm av nordlig. Det blåste så vi måtte krybe langs dekket for at komme frem mellom kahytten og lugaren. Den eneste forskjell på julen og de andre dage var at stuerten lagde bedre mat enn andre tider.

Forresten så var det en trykkende stillhet over alle sammen julaften, alle var fryktelig stillferdige og opptagne med sine egne tanker, iallefald så såg det slik ud.

TIRSDAG 4de JANUAR

Stormen raser fremdeles med ett og andet lidet opphold. Isen er oppbrudt overalt udenfor og langt inngjennem fjorden. Det er bare vår havn som er igjen. Jeg håber at vi får være i fred ellers ser det stygt ud for skuden. Her med oss har vinden hele tiden vært nordlig og nordostlig og stått av land. Men den må have vært østlig i virkeligheten, ellers kan jeg ikke skjønne hvorledes vinden kan brette den tykke is på le siden av landet.

FREDAG 7de JANUAR

Fint veir i dag. Vi har flyttet kabyssen og meget andet i land. Da endel av oss ikke tror at hverken fortøiningene eller isen holder flere sådanne storme, fandt vi det sikkest at bo i land. Jon og jeg ligger ombord, alle de andre ligger i land.

SØNDAG 8de JANUAR

Snestorm i dag igjen. Jon og jeg gikk i land for at spise middag. Men vi gikk ikke ombord igjen da det var så tykt og mørkt.

MANDAG 9de JANUAR

Like galt i dag også. Storm, snefok og mørke.

TIRSDAG 10de JANUAR

Vinden løiede av inatt. Da det lysnede fikk vi se skuden ligge og svaie nokså fint i sbent vand ett] idet stykke fra iskanten. Vi måtte da sette ud båd for at komme oss ombord. Forsøgte at få skuden nærmere opp mod iskanten. Men det blev ikke stort av det for hver av kjettingene havde hvert sitt store isflak på sig i vannkanten. Det er ikke muligt at få kjettingene fri uden sprengstoff, hvad vi ikke har. Vi har forsøgt med krudt, men det blåser bare rett opp i luften uden at gøre isflaket det minste skade. Skuden blir altså liggende omtrent på samme plads. Vi har fått rettet litt på fortøiningene. Det er forresten ett nokså brysomt arbeide, da tauverket er så stivt som trepinder og man bare ødelegger det, til man er nødt til at bruge det.

LØRDAG 22de JANUAR

Det har nu vært findt veir lige siden den tiende, det lengste godveir vi har havt på længe. Barometeret har falt nokså sterkt idag. Luften har vært tykk og truende. Riktig stormluft. Det har letnet litt nu mod kvelden. Det ser ud som det er riktig styggeveir av sydlig længere sydpå.

Jeg kan høre en riktig stærk, tung dur i syd. Omtrent som når riktig stor sjø bryter på ett skjær. Jeg tror forresten at sydlig veir ikke får tak her. Har lagt merke til dette flere gange. I syd ser det ud som om der var rigtig uveir, mens det her er omtrent stille, bare tykk disig luft.

Jeg har taget «Rappen» ned i lugaren for at arbeide med den der. Jeg arbeider, spekulerer og snakker stygt. Altsammen hjelper lige lidet. Cylinderfjærene er lige dårlige, har forsøgt både at lodde og klink dem sammen på alle mulige og umulige måder, men de er omtrent som kull, de detter av mellom fingrene på mig. Jeg vilde bare ønske at her var en av dem som har laget fjærene, når jeg får mine verste anfall. Jeg tviler da ikke det minste påst fjærene vilde blevet sterkere en anden gang. Hvis han fikk anledning til at lave flere da. Jeg er i almindelighed en godfjot men ingen av mandskapet tør være inden rekkevidde i slike tilfælde -

TIRSDAG Iste FEBRUAR

Gustav har fått skjørbug.

Årsaken? - Det er antagelig forliden bevægelse. Vi har havt ett veir nu i mørketiden så at det er få dage vi har fått fjærne oss fra skuden. Har holdt streng orden hele tiden. Vi har tørned ud kl. 7 og ikke tilkøis før kl. 9. Men det er nok alligevel for trangt og smått ombord. Kosten har også vært ensformig, ferskkjød har vi ikke havet på lenge, da vi ikke har fått andet end en og anden ræv i hele vinter. Tror ikke den proviant som vi har med oss hjemmefra er så god som den skulde være.

FREDAG 4de FEBRUAR

I dag skulde Henning, Høvik og jeg ta en tur til Bas Rock. Da vi kom forbi neset og skulde gå over fjorden til Pendelum øen, fikk vi nordenvinden rett ned gjennom fjorden. Den var så knagende kald at Høviks fjæs såg ud som en hvid blære hele stasen. Vi måtte da tine ham opp og tulle ham inde og så snu hjem igjen. Ellers så var det fare for at han kunde bli hudløs i hele ansiktet.

TIRSDAG 15 FEBRUAR

Jon har også fått skjørbug. Gustav er gået tilkøis. Uroligt veir, intet vildt at få fatt på. Vi har spist de ræve vi har fått, men det er ikke mange. De smager ikke værst, nesten som hare.

LØRDAG 19de FEBRUAR

Nogenlunde bra veir. Frisk bris av nordlig, klart og koldt. Henning, Høvik og jeg gikk til Bas Rock i håb om at træffe ett eller andet dyr. Lige dødt der som her, fikk se to storkobber langt ude i en råk, det var alt.

MANDAG 21 de FEBRUAR

Kuling av nordlig utpå dagen. Vi kom tilbake fra Bas Rock, dygtig gjennomblæste og forfrosne på ansiktet og på henderne. Hennings næse har kastet hamen aldeles. Høvig syg og elendig av kulden. Vi tog lidt proviant i depoet av sådanne sager som kan bruges til sygekost.

TORSDAG 24de FEBRUAR

Henning har også fått sygdommen.

Vi har fått en og anden hare de dage det har vært solskin. Håber at det vil hjelpe de syge lidt.

TORSDAG 5te MARS

Det har vært bra veir i flere dage, så Høvik og jeg har fartet omkring på hver sine kanter alle vegne. Høvik har vært heldig med haren, jeg har intet fått. Men i dag da jeg var i tønden fikk jeg se en bjørn. Den gikk nordøst langs en råk utenfor Hvalrossøen.

Jeg fikk hunden med mig og sprang udover. Men å komme den på skuddhold var umulig da isen var aldeles slett. Heller ikke kunde jeg komme mellom bjørnen og råken da bjørnen gikk nøiaktig efter iskanten. Da jeg ikke kunde komme nermere, slap jeg hunden løs, idet jeg inbilte mig at den skulde ta imot hunden som en mand. Men større kjærring end den bjørnen har jeg ikke sett. Hunden for som en sort flekk bortover isen, for mig så det ud som den ikke berørte isen. Da bjørnen fikk se den sorte flekken komme fykende så mistede den både vett og forstand. Den gjorde først ett hopp rett på tvers og så lagde den iveri langs iskanten så fillerne føk omkring den. Hunden var dog meget bedre til bens end bjørnen, men da hunden var nesten i leggerne på bamsen så gjorde den ett nytt sidesprang og fløi ud i råken, bare så vandspruten sto rundt begge to. Da den var kommen så langt ud at den trodde sig sikker låg den og strakte hals og gjorde lang næse til oss to som stod igjen på iskanten. Hvem som var lengst i ansiktet av mig og Billy er ikke godt at vide. Men jeg ved hvem som var mest forarget. Jeg sendte ett par avmektige kugler efter den, også en hel del stygge ora. De var så stygge at Billy blev skamfuld og tog halen mellom benene og luskede hjemover.

En morgen jeg kom og skulde se efter rævesaksene havde en bjørn vært der om natten og slått igjen en tre fire stykker og spist opp agnet.

En natt før hadde der også gått en bjørn omtrent samme veien. Jeg begynte da at ligge på lur om nætterne.

Endelig en natt fikk jeg se en mørk flekk som lignede noget. Jeg ned på alle fire for at ikke skremme den, jo den bevægede sig så sagte og forsiktig. Det må være en bjørn, bare jeg kan komme så nær at jeg er sikker på at træffe slik at den ikke springer fra mig. Da jeg endelig kom nær nok, så var det bare en mørk flekk på isen.

TIRSDAG 8de MARS

Jeg har idag endelig fått en bjørn.

Jeg sprang den oppe ude på Hvalrossøen. Vi har kjørt hele skroten hid opp for at den kan tjene som lokkemiddel for sine brødre og for ræven.

ONSDAG 16de MARS

Voldsom snestorm av nordlig. I går skulde vi gå og se efter rævesaksene, men måtte snu ombord igjen da jeg var kommen omtrent ti skritt fra skuden. I dag er det meget verre.

TIRSDAG 22de MARS

Her har hunden nådd igjen isbjørnen.

Idag fikk vi igjen se en bjørn. Jon er oppe nu og har vært ude og spaseret lidt. De to andre ligger på samme måden.

DEN 1ste APRIL

Det ser ud som det dårlige veiret har gitt sig nu. Det har vært nokså bra i mars. Men hvad hjelper det at veiret er bra, når alle mand ligger som døde fluer. Her kommer ingen fanst, og vi kan ikke komme herfra. Selv om jeg er alene, som kan arbeide, så kunde jeg nok få fatt i en del fangst, hvis den bare var i nærheten. Men det ser ud som alt levende skyr oss. Jeg får vente med tolmodighed til en eller to mand bliver friske igjen, og at de andre bliver så bra at de greier seg selv. Det går forferdelig smått med dem. Men det går framover og da er der alltid håb, selv om det er lidet.

DEN 5te MAI

Det er Kristi Himmelfartsdag i dag, og jeg er bestemt på at ta hviledag. Det har vært fint varmt veir i hele april måned. Men vi har desverre intet udrettet. Bjørn har ikke vært at se. Ræven synes også at være aldeles forsvunden, har forsøgt med gift og sakser så vidt omkring som vi kan række. Men med forfordelig lidet utbytte. Jeg var en tur til Bas Rock. Høvik og jeg drog avgårde den 6 april. Da vi var komne ca. en kvm. fra skuden så fortalte Høvik at han hadde så ondt i benene at han ikke klarte mer. Jeg vilde ikke snu, så Martin måtte da blive med.

Da vi kom did ud så var der nogle friske rævespor. Men det såg ud til at alt sammen forsvant så snart vi fikk legge ud rævegiften og vi fikk ingen. Den 12 te kom vi tilbake.

Jeg tror neppe vi får gjøre noget før isen bryder opp. Lidet blir det vel da også hvis ikke karene bliver friske igjen. Det går forferdelig smått med dem, blir de bedre i to dager så går det tilbake den

tredje.

DEN 9de MAI

Vi har hatt nokså voldsom storm i ett par dager, dog ikke at betyde mot det vi hadde i vinter. Isen er oppbrudt helt inn til vårt østligste havne-næs. Men derfra ligger den til Hvalrossøen og sydover til Griper Road. Vi kunde nu begynt at ro, hvis vi bare ikke hadde de syke i pleie. Riktignok har jeg ingen dyr sett at ro efter. Men jeg ser ikke den ydderste kanten av det åbne vand. Det er forresten meget varmt og mildt i veiret så isen tiner temmelig fort.

PINTSEDAG 15de MAI

Henning døde igår.

Jeg antager at vår gode kamerat døde av mavehinde betendelse. Han led meget av forstoppelse, og flere gange vilde han ikke tage de mediciner jeg vilde give ham.

Skuden lækker nokså meget nu, men jeg håber at den blir bedre smått om senn. Det kommer antagelig av at hun er gissen av den tørre luft.

DEN 17de MAI

Høvik, hunden og jeg drog heksbåden udover til iskanten, omtrent 3 kabellengder. Vi rodde langs kanten uden at se noget liv.

DEN 19de MAI

Høvik og jeg rodde sydover. Syd for Haredalen var isen ubrækket langs land. Længre ude var det tætt pakkis.

Vi drog båden i land der og gikk til Borelas Warren, frygtelig vådt og tungt at gå både på isen og på land, allerværst var det på isen. Skjød to storkobber på veien. Den ene sank før vi nåede fram, den anden

nåede vi. Men odden på harpunen sprang så vi mistede den også. Dette var hele vårt udbytte på denne turen.

Det har vært bare sydlig og skodde hele mai måned. Skodden har dog sjelden vært så tett at den har vært oss til hinder for fangsting hvis her bare havde vært noget at fangste på. Har sett enkelte storkobber ude på fastisen, men det er umuligt at komme dem så nær at man kan

få hovedet klart. De ligger aldrig på kanten, bare ved sprækkerne og sålangt fra enhver ujevnhed på isen som muligt.

DEN 21 de JUNI

Høvik og jeg rodde til Bass Rock. Da vi kom opp i huset fandt vi en beskrivelse fra løytnant Laub, nestkommanderende på «Alabama».

Han forteller at deres fartøi Alabama blev nedskruet av isen i vinterhavnen på «Kap Sussi» nordspidsen av Shannonøen. Det var i Mars. Nå ber han om at hvis fartøier kommer under land at disse da vil forsøke at hente ekspedisjonens medlemmer på Shannon. Eller hvis det ikke var muligt at komme ekspedisjonen til undsetning, om man da vilde ta med den post som var nedlagt i depoet på Bass Rock. Slik at den kunde komme komiteen i Danmark i hende snarest mulig. Slik at komiteen kunde gjøre anstalter til at få ekspedisjonen hjem igjen.

Vi kunde ikke dengang kommer lenger nordover, derfor la jeg ned en beretning om vårt fartøi og besetning og lovet at komme nordover til dem hvis det var muligt.

På tilbakeveien fra Bass Rock traff vi på tætt drivis, efter at have arbeidet hele dagen med den så måtte vi tilslutt trække båden opp på fastisen og overnatte der. Neste dag slakket isen opp så pass at vi kom oss ombord igjen. Isen på havnen begynte nu at tine og brække opp, så vi måtte være ombord og pumpe da skuden var nokså meget lakk.

Da skuden en av de første dage i juli blev løs fra isen, la vi den opp i fjæren på høivand for at

forsøke at tette den værste av lækken. Det viste sig da at stilken var løsnet så at man kunde stikke fingrene ind i nuten. Jeg slog ind noget drev og malte over da jeg ikke havde bek. Vi begyndte nu at bringe ombord våre saker.

DEN 9de JULI

Den 10 de juli kom s/s «Laura» ind. Jeg fortalte da føreren Øien om danskene som låg skuteløse på Shannon. Efterat Øien havde konferert med turistene, som havde leiet «Laura», sa han at han vilde forsøke at gå opp til Shannon og se efter Danskene. Jeg sa at når han gikk deropp så kunde vi gå direkte hjem, såsnart vi var ferdige på Claveringsøen. Men han mente at det var bed st at vi også gjorde ett forsøk på at komme danskene tilhjelp, da det var usikkert om han greide det.

MANDAG 25de JULI

Vi hadde sakene våre ombord og var klare at gå.

Det var frisk bris av nordlig men dog ikke værre en at vi klarte at gå med maskinen. Gikk da nordover langs landet. Isen var slakk langs fastiskanten, så vi kom til Shannon samme dag. Ved depoet traff i Løitnant Laud og tømmermand Unger. Jeg fortalte dem om s/s «Laura» og at hvis den ikke hadde vært der, så var den ventende. Men løitnant Laub ønsket helst at få være med oss hjem, hvis vi vilde vente medens de hentet sine kamerater på Cap Sussi.

Da jeg lovede dette så avtalte vi at vi skulde vente i indtil 8 dage. Hvis intet tvang oss tilat gå derfra før. Imens skulde han hente de andre som låg på Cap Sussi. Hvis isen slakket opp på østsiden av Shannon inden den 29 de skulde vi gå nordover og forsøke at komme deres vinterkvarter så nær som mulig. Men efter den 29 de skulde vi ligge hvor vi nu lå. Hvis det er forhold til det, når ekspedisjonen kommer ombord, skal vi forsøke at gjøre en trip nordover for at se efter Mikkelsen og for at danskene muligens kan få med noget mere av sine saker.

Laub udtalte at han ingen erstatning for hjembringelsen kunde love. Men at han og de andre av hans kamerater, som var friske skulde gjøre skibstjeneste og hjelpe til med seilladsen.

Jeg takket for at de vilde hjelpe oss med skibet og lovet at ta dem med hjem, samt at jeg ikke skulde forlange betaling eller erstatning for at de fikk bli med oss. Men hvad rederiet fandt på kunde jeg ikke svare for.

Laub og Unger reiste samme dag til Cap Sussi for at hente de andre. De fikk låne vår slædehund, som de sa var dem til god hjelp. Vi blev liggende ved depotet til den 29 de, da vi måtte gå fra kanten

på grund av sydostlig kuling og dønning. Isen var da satt ut fra land på østsiden av øen opp mot «Alabama»s vinterhavn. Men en ca. 6 a 8 kvm fra havnen traff vi fast kant av stor svær sammenskruet is. Vi forsøkte at gå indover, men det var meget vanskelig. Da det ikke gikk an at la fartøiet ligge på et så utsatt sted, så gikk vi tilbake til depoet igjen.

Skipper Vebjørn Landmark

DEN 1ste AUGUST

I dag kom danskene tilbake og neste dag gikk vi igjen nordover. Etter avtalen skulde vi se etter kaptein Mikkelsen eller om mulig at komme vinterhavnen deres så nær at de kunde få fatt i noget mere av sine saker. Men vi kom ikke lenger nu end første gang. Da der intet mere var at gjøre så vendte vi med engang sydover igjen.

Isen satte isammen så vi blev faste omtrent med det samme. Vi låg nu fast i isen i to tre dager og fikk rorstammen brukket. Men da skaden overvands, så var det lett at reparere.

Vi drev nu sydover med isen til vi kom syd forbi Shannon øen. Da slakket isen opp og vi kom klar.

Vi gikk nu lenger sydoer for at finde slakk is så vi kunde komme oss udover. Lidt nordenfor Bass Rock møtte vi «Minerva» av Tromsø. Jeg og 4 av danskene rodde ombord, der vi fikk vite at både «Laura» og «Minerva» havde forsøkt at komme opp til Shannon uten at greie det. Danskene skrev nogle brever og sendte med «Minerva».

Or, eftermiddagen traff vi på slakk is og gikk utover. Ett par timer efter at vi havde forlatt «Minerva» traff propellen en isflod, vingerne blev slået skjeve og motoren nektet at fungere. Men vi var heldige og fikk slakk is og god vind så neste dag var vi udenfor iskanten.

Vi fikk god vind på overfarten, så det gikk lett og hurtig hjemover.

Mannskap på overvintringsekspedisjonen til Aust-Grønland i 1909 -1910

Fører Vebjørn Landmark, fødd 1879, Brandal Fangstmann Johannes H. Brandal, fødd 1890, Brandal Fangstmann Henning Indrevik, fødd 1877, Skodje Fangstmann Gustav Abrahamsen, fødd 1869, Ålesund Fangstmann Hjalmar Høvik, fødd 1899, Ålesund Stuert Martin Bjørlo, fødd 1889 Ålesund

Utdrag frå dagboka til Martin Bjørlo.

Den 19de Juli forlod vi Ålesund i seilklar stand for at gjøre turen for anden gang i år over til Grønland men denne gang var jo vor bestemmelse noget forskjellig imod forrige tur, idet vor plan denne gang er at overvintrere deroppe i de evige ismarker.

Idet vi stod på dekket og så indover mod byen, som vi forlod, så var det nok mange slags tanker som steg frem både hos den ene og den andre af os, først og fremst tanken på vore hjem, forældre, søskende, kjære venner og bekjendte, som vi havde laget farvel med, thi det var jo ligesom, vi havde på følelsen, at den tur, som vi stod i begreb med at påbegynde, var så ulig alle tidligere reiser som vi havde foretaget. Det var jo så usikkert om vi nogensinde kom hjem igjen Vistnok var vi selv fulde af godt håb og begejstring for turen. Vi syntest at være godt udrustede, og vi stolede på vor lille, men gode skude -, men ja, der var så mange som spæde, det blev nok vor sidste reise, og ialfald så kom vi neppe alle tilbage igjen På samme tid var vi også bevidst, at vi var fulgt af mange ~ og kjærlige ønsker om, at det måtte gå os heldigt.

Den første dag seilede vi kun til Brandal hvor skipperen og en af mandskabet hørte hjemme, og der blev vi et helt døgn Medens vi lå i Brandal, kom det netop hjem 2 skuder, som havde været på sælfangst oppe under isen ved Grønland, og disse berettede, at isforholdene var gunstige for at komme ind under land Dette var selvfølgelig en god underretning.

20/7 (Tirsdag). Stille pent veir. Vi satte motoren i gang og styrede ud igjennem Bredsundet. Ja, ja, så skulde nu reisen for alvorbegynde. Efter at vi var komne udfor land sattes kursen nord til vest.

Ud på natten fik vi lit sydlig vind, som friskede på lidt efterhvert, så at udpå morgensiden havde vi fin bris. Vi brugte af og til motoren til hjælp ved siden af, for det var om at gjøre for os at komme frem, mens det var fint veir, thi slig som vor skude var lastet, så kunde det bli en farlig leg hvis vi fik en rigtig storkuling. Vi havde jo provianteret, så at vi i nødfald skulde greie os i 2 år, dertil kul

til brændsel, olje, fangstredskaber og ammonition. På dæk havde vi trematerialer til hus, 2 fangstbåde, hvoraf den ene med motor samt en hæksbåd. Intet under derfor, at der var så fuldstuet både i rum og på dæk - i kahyt og lugar, at det var lite nok, man kunde få snu sig. Og heller ikke var det så rart, at vi af ganske hjerte ønskede os føieligt veir, så det gik snart over sjøen, for en vei på cirka 900 sjømil er nu ikke så lidet stykke heller.

I de nu nærmest påfølgende 8 dager er ikke foregået noget bemærkelsesværdigt. Vi har vært over al måde heldige med veir, og vind, så at vi har gjort en hurtig overseiling. Vore ønsker har i så måde gået bogstavelig i opfyldelsen, så at vi for det meste har brugt bare seil - en og anden liden stund, når vinden har løiet, har vi hjulpet til med motoren.

Onsdag den 28de juli var vi kommet så langt, at vi kunde begynde at seile ind igjennem isen. Den var meget slak, så vi styrede for det meste kursen, som vi skal, den er nu N.V. Vi har fået megen tåge. Vinden stilner af, og vi begynder at bruge motoren igjen.

29/7. Ved middagstider i dag lettete tågen såpås, at vi fik se land. Vi styrer nu sydover langs faste iskanten omtrent 2 kvartmil fra land for at undersøge, om vi ikke kan finde en åbning og gå indigjennem isen og nå land. Vi synes virkelig, at vi har vært storheldige, som har havt en så hurtig overseiling, så det er vist ikke mange, som har gjort sidestykket, thi vi har jo ikke brugt mere end 9 døgn, ifra vi gik ud Bredsundet og til nu, vi er oppe ved Grønlands kyster. Tågen har lettet lidt, og vi kommer os nu ind igjennem isen. Vi har nu også fået kjending af land - det er Shannonøen vi kommer op under. Desværre så kommer nu tågen så tæt igjen, at vi må lægge os til at bakke, indtil den letter igjen.

30/7. - Ud på morgenen lettet tågen. Vi seiled opunder land og går i land på Shannonøen, men vi ser ingen ting. Ja, nu har vi da sat vore fødder på fast grund her på det så ofte omtalte Grønland, hvor det er meningen, at vi skal friste tilværelsen mindst et år kanskje længere - fjernt i fra andre mennesker. Vi går ombord igjen og sætter kursen vestover mod Kuhnøen. Motoren blir sat igang, for det er ganske stille. Vi fik os en hvalros tæt op under land, der ved Kuhnøen, det er vores første fangst. Det var skipperen, Abrahamsen, og jeg, som var afsted og skjød den. Kursen blev sat sydover igjen, og kl. 8 om aftenen den 31 te Juli passerer vi Bass Rock. Vi gik imellem øerne Sabineøn og Hvalrosøen.

På dette tidspunkt fik vi i sigte overvintringsfartøiet «Floren», som kommer styrende nordover, og vi praiede dem. Omkring midnat mellem 31/7 og 1/8 kunde vi borde skuterne, da det var aldeles smult, og vi kunde gå fra den ene til den andre. Det var en nokså interresant og spændende stund at få anledning til at hilse på disse karer, som havde været heroppe i ødemarkerne over et år, og det kan ikke nægtes, at vi var lidt nysgjerrige på begge sider. Dem vilde jo gjerne få høre nyheder fra hjemlandet,

og vi vilde gjerne høre hvorledes det havde gått med dem. Desværre hadde de vært meget uheldige, idet at de hadde mistet 2 mand, nemlig skipperen og en mand til, der begge var gått igjennem isen

«Floren» etter ombygging og fornying.

og druknet under forsøg på bjørnefangst. Denne ulykkehændelse havde foregået så tidlig som i marts måned, og det havde nok også bevirket, at det var gået dårlig med fangstudbyttet for dem. Dem skulde nu forsøge at seile sin skude hjem igjen. Det var nok ikke frit for, at det virkede en dyster stemning hos os også ved underretningen om denne ulykke.

Efter at vi havde passiareet sammen en stund og spist til aftens isammen, måtte vi skilles igjen og tage farvel. Vi skulde jo hver sin vei. Nu vel, vi fik da anledning til at sende en hilsen hjem, at vi på så kort tid havde fuldført overseilingen og forresten att vel med os til dato. Vi begyndte at seile igjen, men det blev ikke så lang stund, før vi måtte lægge fast i isen for den ulidelige tykke tågens skyld, som nu kom væltende igjen. Man snakker om så og så tyk tåge, men her kan den være tyk, den som ikke har vært her, kan ikke godt forestille sig, hvor tyk og ugennemtrængelig denne ishavståge er. Henimod kvelden letted tågen, og vi seilede sydover igjen.

2/8 - I dagmorges kl. 6 stødte vi på grund på et undervandsskjær udfor Cap Borlase Warren - heldigvis så var det næsten helt lawande. Vi tog først og satte ud begge vores anker agterud og forsøgte at varpe den af, men det var forgjeves arbeide. Vi stramhalte kjættingerne, så godt det lod sig gjøre, hvorpå vi måtte vente i 3 a 4 timer, til sjøen fløiede op igjen, hvorpå vi igjen var flot, og heldigvis så havde skuten ingen skade tået. Ja, her er nokså vanskelig at seile langs kysten her, for her er ingen pålidelige opmålinger og karter at seile efter. Vi har også skudt 5 storkobber i dag, hvorefter vi satte kurs for en liten bugt på Ciaveringøen for at tørne der.

Vi hadde et svagt håb om muligens at træffe sælfangstfartøiet «Elf» der, forsåvidt den ikke var hjemreist, hvilket sidste dog var tilfældet. Da vi var næsten fremkomne, blev vi vår 3 store moskusoxer oppe i land. Vi gik op på bugten og tørnede der, hvorpå vi begav oss i land alle sammen, og vi var også så heldige at komme dem på skudhold og få skyde alle 3, hvorefter vi flagede dem og forsynede os med ferskt kjød.

3/8. I dagmorges gik skipperen og Høvik i motorbåden for at foretage en undersøkelsesreise ind igjennem Claveringfjorden, og se om de kunde finde os en nogenlunde tryk og bekvem havn for skuden vor til vinteren; thi dette er nu den viktigste post på vort program at finde os en god hovedstation for vinteren. Indrevik og Brandal gik til fjelds for at se efter fangst, mens at Abrahamsen og jeg blev ombord for at passe skuden. Ud på kvelden kom Indrevik og Brandal tilbake fra sin fjeldtur, dem hadde truffet på en stor flok moskusokser, hvoraf de også hadde skudt nogen stykker. Ved deres tilbakkomst var det begyndt at blæse ganske friskt, og vinden øgede fremdeles på, til det blev stærk storm.

4/8. I dagmorges løiede vinden af, og Indrevik og Abrahamsen gik nu tilfjelds for at flå de skudte Moskusdyr. Brandal og jeg blev ombord, da Skipperen og Høvik endnu ikke var komne tilbake fra sin undersøgelsesreise. Vi ventede, at de måtte være tilbake omkring middag, og da var det vor plan at gå rundt øen med skuden og tage Indrevik og Abrahamsen og fangstudbyttet ombord der, da det var meget nærmere til sjøen. Derfor skulde Brandal være igjen ombord for at vise, hvor det var. Imidlertid så kom ikke skipperen og Høvik tilbake som vi hadde ventet, hvorimod vinden friskede på igjen til en hel storm, så at vi 2 som var ombord måtte til at fyre op i maskinen og støtte af under ankerne for ikke at gå i drift. Om kvelden kom de tilbake, de som hadde været til fjelds, for det var umuligt for dem at være der længere i den rasende storm i forbindelse med øsregn og sneslavs, så det var rent uhyggelig. På tilbakevejen hadde det vært næsten ufremkommelig for dem over store opblødte myrer, hvor dem sank ned i til over knæet mangesteds, og så måtte dem vade over 3 store elver, hvor vandet gik dem til over hofterne. Ja, sandelig hadde ikke dem havt en strabadserlig tur, thi dem var jo aldeles igjennemblødt til skindet af myrdynd og vand. Dem hadde flået 3 av de skudte oxer, og så hadde de skudt en blåog en hvidræv.

5/8. Først i dageftermiddag kom skipperen og Høvik tilbake fra sin reise. De hadde ikke fundet nogen havn, som vi kunde benytte til at fortøie skuden vor i for vinteren. Dem hadde også blit læns

for olje til motoren, af hvilken grund dem havde måttet sætte båden på land og gå tilfods en strækning på 3 norske mil tilbage - hovedsagelig igjennem afblødte myrer i forbindelse med den stærke storm, og så havde dem våget i 2 døgn, så dem har havt et hårdt basketag for at komme sig tilbage igjen.

11/8. Det er fremdeles fint veir - sol og sommer. I dag har vi båret op næsten al vor material did hvor vort hus skal stå, og reiseværket er næsten færdigt. Det er spor efter mange gammer her omkring, hvor vi bygger. Ja, sandelig viser her så mange af den slags ruiner, at man kan fristes til at tro, at her en gang langt tilbage i tiden har vært en hel liden «Eskimoby».

12/8. I dag er vi kommet så langt med vort bygværk, at vi har fået reist sperrene, og så har vi bordklædt næsten 2 vægger. Vi fylder i væggene mellem den ydre bordklædning, og den indvendige panel med sand. Dette, mener vi skal gjøre nytte i en dobbelt henseende både fordi at huset skal blive tættere og varmere, og dernæst fordi, at det skal blive tyngre, så at ikke vinterens storme skal blæse det overende for os. Vi havt et meget fint veir i dag også med strålende solskin, og så har vi det nokså travelt, idet vi arbeider fra tidlig, om morgen kl. 5 - og til kl. 10 a 11 om aftenen, så vi praktiserer ikke 8 timers arbejdsdag - det viser, at vi ikke er sosialister. Vi holder kranselag i kveld må vide. Rigtignok så har vi ingen spirituøse drikke, men det kan nu også være det samme, vi gjør det så hyggeligt, som forholdene tillater.

13/8. Vi har gjort os færdige med bordkledningen og panelingen og tillige lagt tag på i dag. Det begynder at blæse noget nu i kveld når vi kom ombord efter endt dagsværk. 14/8. I dag har vi lagt asfaltpap på taget, lagt ned gulv og spigret på utvendig hjørnebord, så at nu nærmer vort hus sig at stå færdigt. Det er i dag tyk skodde, men forresten pent stille veir.

16/8. Kl. 1 i nat skjød vi 2 bjørne. Vi har gjort aldeles færdigt huset i dag, sat ind dør og komfyren, arbeidet køier, bord og bænke. Det er fremdeles skodde. Vi har spækket bjøneskindene i dag, og imorgen skal dem vaskes og saltet.

18/8. Vi lettet anker i dag for at reise en tur nordover og se om vi treffe på nogen slags fangst. Vi skjød en stor moskusoxe oppe på fastlandet strax nordenfor Claveringøen, og så var vi oppe og så os om i «gammen» eller rettere sagt den igjenstående hytte efter «Florens» overvintringsexpedition, der hvor de havde havt en af sine stationer. Vi var 5 mand i land og Brandal var igjen ombord for at passe skuten. Kl. 9 om kvelden kom vi ombord igjen, hvorpå vi strækte seil igjen og fortsatte nordover. Det er fint veir og slak is, så det er godt at komme frem.

20/8. Vi kom ombord igjen kl. 3 i nat, efter at vi havde skudt 7 moskusoxer - 5 af disse flæde vi og tog skindene med os med det samme, og mere kunde vi ikke bære på en gang. Når vi har hvilet os lidt, skal vi op igjen for at hente de andre, og så skal vi også forsyne os med noget af det deilige kjød, hvoraf vi bør salte noget til vinteren. Kl. 9 om formiddagen gik 4 mand iland igjen, mens skipperen og jeg blev ombord. Kl. 11 begyndte det at blæse en hel kuling. De som var i land, kom ombord igjen i 3-tiden om eftermiddagen medbringende så meget kjød, som dem orket at bære. De havde seet både ulv og moskusdyr, men de havde ikke git sig tid til at tage efter dem, for eftersom stormen øgede så på, så var det om at gjøre for dem at komme ombord igjen.

21/8. Sterk storm i dag af nord., men for denne vind er her, som vi ligger, en god havn, da vi ligger i le af landet, men her er nokså fladt, en forfærdelig vid og stor slette. Kl. 7 i kveld måtte vi sætte ud det andre ankeret vores også. Tyk snekave og nokså koldt.

24/8. Inat kl. 2 ankred vi op under Kuhn igjen. Det var tyk snekave, og så kunde vi ikke risikere at ligge og bakke længere, for vi kunde jo let ikke vide ordet af, førend vi var tæt indringet i isen. Af

hvilken grund vi fandt det tryggest at krydse os herop igjen. Da vi i dag gik i land for at fylde et par tønder vand, så fant vi nogle levninger efter nogen. Ja, det er ikke så godt at vide hvem -, men vi antager, at det er efter den tyske Germania-Expedition, som i 1870-årene var her i videnskabelige forskninger. Fundet bestod i en aflang blikbox - sådan som dem pleier at bruge til at nedlegge efterretninger i, nogle gammeldagse skud, nemlig en kasse med blykugler og krudt samt nogle messingbeslag og fillen af grønt fløiel, hvilket det sidste sandsynligvis var levninger af en instrumentkasse, desuden nogle små glas med noget frø på, ellers var der ingen slags underretning, som kunde give os nærmere oplysning. Frem på formiddagen lettede det noget, hvorpå vi hived ankeret op igjen og begyndte at seile sydover, men det er nokså tæt is, så det går ikke fort. Vinden er nu vestlig, så det blir vel ikke til, før vi får igjen skodden heller. Kl. 6 i kveld ankrede vi i en liden bugt på nordsiden af Sabineø. Skodden kom nemlig så tyk, at det var ikke, mening i at seile længere. Vinden er nu sydlig, nokså frisk og tæt drivis. Det er vores mening at komme os sydover igjen til Klaveringøen. Det er nu faldt meget sne, tillige går her nokså stærk dønning ind, hvilket skulde tyde på, at der ikke er megen is udenfor her.

Julefeiring.

I dag har jeg vasket ned kahytten også, så nu er jeg ferdig med rengjøringen til jul. Skipperen har vasket klær og Indrevik har lappet sko. Høvik har kocht maten i dag i mit sted. V i har 31 kulde~ i dag.

19/12. Pent veir i dag også med 28 kuldegrader. Intet arbeide i dag, forresten er det jo søndag.

20/12. Pent veir i dag også, men himmelen er lidt overskyet, forresten fint månelys, 26 kuldegrader. Høvik og jeg var en tur til fjelds, men vi hverken så eller hørte til nogen fangst. En masse harespor så vi, det var idet hele. Da vi skulde ombord igjen, så tog vi hurtig befording, for her ligger nemlig en stor snebræ fra høieste toppen og helt ned i fjæren. Sneen er hård som is, og så er det temmelig brat. Vi satte os ned på enden og afsted bar det i en strygende fart, så vi netop kunde trække pusten. Da vi endelig stoppede, så har nu vore bukser mærker efter skydsen, men alligevel var det så morsomt at hvis vi havde havt råd til det for buksernes skyld, så havde vi gjeme gjort turen engang til.

23/12. I dag har vi en hel snestorm med nordvestlig vind, kulden er 23 grader. Det er så tykt at månen er nødt til at indstille belysningen. Ønsker og håber på fnt veir til jul.

22/12. Snestorm fremdeles, vinden er fra nord, og så har vi 28 graders kulde. Månen får ikke fungere, og således er det aldeles mørkt i dag.

23/12. Ja, i dag er det da Lille juleaften, men det tegner ikke til nogen hyggelig jul dette. Stormen har fristet enda yderligere i nat, så det er rent orkan. Det ryster i skuden og tuder og hyler i riggen, så vi synes det er et under at skuden kan få stå i isen.

Jeg for min del har i dag strævet med bagning og stegning af ferske brød, og jeg er nu ferdig med julebagningen. Vi skulde til at foretage en liden regulering med vore køier og stelle og rede dem op til helgen. Men det fik vi fint lade være, for både vore madratser, og det teppe som lå nærmest, var aldeles isammenfrosset og fastfrosset til køibunden, så det var i en isklump hele greia.

24/12. Julaften. Nu vel, vinden har da løiet lidt, og så er det fint klart måneskin indimellem bøierne så kanskje det kan bli tåligt veir alligevel.

Det er 29 kuldegrader. Ja, efter omstændighederne så synes vi, at vi har god juleaften alligevel. Vi er nu alle friske, og det er nu det bedste. Til aftens har vi spist svineribbe, bønner og grønne erter,

og så har vi havt kakao og kager. Så har vi søgt at fordrive tiden og kose os bedst mulig. Vi har snakket om forskjelligt, men mest om dem hjemme som nu vexler sine julegaver. Det er underlig med julen, tankerne drager da mere til hjemmet end andre tider. Vi allesammen ønsker alle vores kjære hjemme en god jul og et velsignet nytår. Dem tænker og taler nok om os de også.

25/12. Første juledag, men ingen kirke at besøge. Stormen har frisket, så det er hel storkuling indimellem, men vi får nu et og andet glimt af månen også av og til. Hvis det havde været klart veir nu så kunde vi havt det nokså lyst. Nu er det fuldmåne, og da lyser den nat, og dag akkurat som midnatsolen. Vi har i dag 30 graders kulde. Vi er i godt humør og stemningen er god ombord med os selv om veiret stygt.

26/12. Anden juledag. I dag er det en hel snestorm, så vi kan ikke se nogen ting, det tuder og plystrer i rig og takkelage, så det er en gru at høre. Vi har da ialfald «extra musik» i julehøitiden. Vinden er gået over til V.N.V., så den er nu ikke så gjennomtrængende som nordenvinden. I dag er det 26 graders kulde. Vi har søgt at fordrive tiden med læsning og forskjellig diskursion.

27/12. Inat så tiltog stormen enda mere og i dag er det en enestående frygtelig snestorm som raser, så det er umuligt at komme op på dæk. - Det er nu bare om at gjøre at isen holder og ikke bryder op. Bryder den op, så er vi nok ferdig både vi og skuden, thi det er aldeles umuligt at komme iland, snedrevet er så sterkt, at man kan ikke vende ansigtet til.

28/12. 1 dag har da veiret forandret sig lidt, stormen har løiet af noget, og så er det stjerne klart, men så blåser det dog en frisk bris fra nord enda, og 27 graders kulde har vi også.

Abrahamsen og Brandal gik en tur nordover, men dem kom ikke længere end strax nordom havnen, og der traf dem åbent vand, isen var opbrudt lige til Hvalrosøen, så dem kom snart ombord igjen.

Høvik gik en tur i land. Han grov og skuffede fram gammen vor som var nedføket med sne, hvorefter han gik en tur opover fjeldet for at se etter hare. Han så en masse spor, men at opdage haren selv var ikke muligt. Han kom ombord med en hvidræv, og så kunde han fortelle os at isen var opbrudt fra midt på Hvalrosøen til fastlandet og i en stor bue ind i fjorden imellem Sabineøen og fastlandet. Så at det ikke er mange kabellængder fra os og did hvor isen er opbrudt, men til held for os så ligger isen ifra havnen og til Hvalrosøen, så det er nu ikke så galt

alligevel. Udenfor Hvalrosøen både nord og sydover er det åbne havet så langt øie vi kan se, men hvis det bare blir stille nogle dage så lægger nok isen sig igjen. Den fulde måne kommer nu til sin ret og lyser, så at vi kan se lidt omkring og mørket er ikke så generende som før.

Kap Mary - huset i vinterdrakt.

29/12. I dag aldeles stille og mildt veir, men tyk snekave. Det er meget pres og skruing i isen i dag, så det både knager og brager i skuden vor. Det er kjedelig, at det ikke skal være godt veir nu, mens det er så månelyst hele døgnet, at man kunde gå både hid og did når det er klart og oplet.

30/12. Frisk bris fra V. og tyk snekave. Det er nokså mildt i dag også, kun 7 kuldegrader.

31/12. Ved midnat øgede vinden således at blev en forfærdelig snestorm, samtidig sprang vinden over i fra V. til S., og det var frygtelig hvor det blæste en stund. Vi hørte bare duren og larmen af sjøen som om vi havde en hel del med store elffusser i nærheden af os, men til held for os så holdt isen også i nat. Iskanten er os nu vistnok temmelig nær, men vi begynder at tro at her på havnen er isen frosset helt til bunds. Stormen vårede dog ikke længe denne gang, frem på formiddagen i 9 a 10-tiden øgede vinden af. Ud på dagen klarnede det op, og vi fik endog måneskin og fint veir den sidste kveld i det gamle år. Himmelen er klar undtagen i nordost, der er det styg bank, så at det blir vel ikke så langvarig stilhed nu heller.

Kun 12 kuldegrader i dag, forresten så har vi havt det hyggeligt i kveld så godt som vi etter forholdene kan have det, og når vi nu ved udgangen af det gamle år, dvæler ved erindringen om de strabadser og farer vi har igjennemgået i det år som om en liden stund er slut, så ønsker vi, at vi må få noget bedre veir i det nye år end som vi har havt i slutten af det gamle.

Kl. 12 skjød vi ind det nye år med hver sine 3 skud. Vi glemte at skyde juleaften.

Påskefeiring, skirenn og tragisk dødsfall.

3/3. Vi har havt rigtig fint veir i dag også. Så nu havde det været anledning at farte omkring både hid og did og gjort en tur sydover til vor station på Clavingen hvis vi bare alle havde været friske. Men stillingen er nu den, at vi som er friske er nødt til at være her, for vore syge kammeraters skyld. Både Abrahamsen og Brandal har lagt tilsengs medens Indrevik for det meste, har vært oppe i dag. De siger alle, at de er bedre, men det ser ud som det går sent med forbedringen. I dagmorges var det 22 kuldegrader, men ved middagstider var det kun 4, så at solen varmer nokså meget nu midt på dagen og især når det er stille. Både skipperen og Høvik var ude og gik turer i dag, uden, at det lykkedes dem at få nogenslags fangst.

8/3. Stille fint veir til udover middag, da det blev en frisk bris fra nord. Høvik gik en tur og havde med sig «Billy», men kom tilbage med ingen ting. Skipperen gik udover til Hvalrosøen, og han kom tilbage i 3tiden. Han havde skud en bjørn derude. Både skipperen og jeg gik udover igjen for at flå den. Senere kom Høvik og «Billy» med slæden udover, så vi kunde få trække både huden og kjødet ombord. Ja, nu skal vi ta os godt med ferskt kjød længe. Det var rigtig et, stort bæst af en bjørn og en deilig god pels er der også på den. Trods det ikke var mere end 19 kuldegrader, så bevirkede dog den stærke vind, at det var nokså koldt at flå den, men så gik det dog, og vi fik ombord hvad vi skulde. Brandal har i det sidste vært så dårlig i maven, at det er lidt ægsteligt for os. Vi håber dog, at det snart vil rette sig. Abrahamsen ligger med det samme, men i det sidste så føler han sig så dårlig for brystet også. Indrevik ligger også, men han står nu op og går ud til det aller nødvendigste. Her er et trangt sygehus. Jeg bestræber mig til det yderste for at gjøre alt hvad der står i min magt for mine syge kammerater og efterkomme deres ønsker både sent og tidlig. Når man så gjør hvad man kan under disse vanskelige forhold, så har man ingen bebrejdelser på sin samvittighed, og så får resten overlades i hans hånd som styrer alt.

Her er en sådan masse røskat - nogen små pene dyr med fint blød skind, men det er ikke muligt at få fat på nogen af dem, trods vi i længere tid har havt røskatfælder ude. Jeg var nokså nær ved at fange en i dag, men den blev mig dog for snar i vendingen.

14/3. Stille pent veir med 15 kuldegrader i dag. Vi har også fået se nymånen i dag. Skipperen og

Høvik forfulgte en binne med 2 unger udover langt forbi Hvalrosøen i dag, men dem kom igjen udpå eftermiddagen med ingen ting. Bjørnen med sine unger havde nemlig så langt forsprang, at de greiede ikke at indhente dem. Siden så vi efter sakserne, men fik ingen ræv. Brandal har i dag været såpas, at han har vært oppe næsten i hele dag, så det ser ikke så værst ud med ham nu.

18/3. Stille fint veir i dag også med varmt solskin - kun 12 kuldegrader. Skipperen var og så efter nogle sakser, og han fik en hvidræv. Høvik var og så efter nogle sakser, men han fik ingen ræv. Brandal har vært oppe i dag også, han gjør gode fremskridt nu synes vi. Han gjorde sig en tur ombord i skuden også i dag. Indrevik var også ude i dag en times tid, men så tålte han ikke at være længe ope på en gang. Abrahamsen har også været ganske bra i dag. Det bedste som han har vant siden han måtte tage køien. Den ene af føddeme hans er nedsvanet og ser ganske bra, men han må nok holde køien en stund endnu, da han er nokså matt. Hvilket ikke er rart, da han nu har lagt tilsengs i 10 uger. Han holder sig nu kvik og ved godt humør alligevel.

21/3. I dag har vi havt ganske bra veir igjen. Stormen løiede af inat, og kl. 8 i dagmorges var det næsten stille. Skipperen kom op til os og spiste frokost. Han havde havt det ganske bra under stormen, men det havde knaket og braket svært i skuden sommetider. Ja, skuden vores den er rigtig blit prøvet under denne overvintring her oppe i isregionerne. Men såvidt vi kan skjønne, så har hun ingen skade fået endnu, og vi håber det værste er forbi nu med hensyn til storm. Bare ikke skuden blir læk, så ordner det sig nok. Skipperen gik for at se efter sakserne, og han kom tilbage med 2 blåræve. Han så ikke noget til bjørnen. Det er lidet jeg får anledning til at gå nogen steds fordi at jeg skal stille mad. Vaske klæder og pleie de syge, men jeg håber, at det kan snart bliver en forandring således, at de syge blir friske igjen. Brandal har vært oppe næsten i hele dag og Abrahamsen har også vært ganske bra i dag. Indrevik er igrunnen dårligst nu. Det er igrunnen meget uheldigt dette for os, at vi skal være nødt til at ligge så i dødvandet nu i steden for at gjøre forretning.

22/3. Vi har havt stille pent veir i dag også. Det var 20 kuldegrader i dagmorges, men ved middagstider var det ikke mere, end 10, så solen gjør adskillig virkning nu. Den er over horisonten i omtrent 14 timer nu, så nu er det lidt anderledes end under den 2Y2 måned lange mørketid. Skipperen kom op i gammen til os i halvtolytiden i formiddag og kunde berette os at havde skudt en bjørn udenom Hvalrosøen. Han havde blit den vår i dagmorges ifra udkigstønden, da den kom nordover langs en vække i isen. Skipperen havde da kommet den i forkjøbet og fet anledning til at lægge sig i baghold. Høvik var ude og så efter sakserne. Og da Brandal var såpas, at han greiede at stille færdig middagen, så gik skipperen og jeg ledsaget af «Billy» strax udover for at flå den. Veien var både lang og besværlig. Det var nemlig et sådant uheldigt føre, idet det lå så megen sne på isen. Da sneen mangesteds ikke bar os, så gik vi over knæet og slæden sank også nedi. Efter at vi var komne et langt stykke udover, så kom Høvik os også til hjælp, og da gik det bedre og forresten, fordi det var bedre føre der længst ude. Det var rigtig et stort bæst af en bjørn (hannbjørn). Før vi fik flå den og komne tilbage med lasset, så blev kl. 4 eftermiddag før vi fik spise middag i dag. Høvik havde fået en hvidræv i sakserne. Efter at vi havde spist, så gik skipperen for at se efter sine sakser, og han kom også tilbage med en hvidræv. Så i dag har det vært en rigtig heldig dag for os.

24/3. (Skjærtorsdag). I dag har det vært rigtig pent veir, aldeles stille og kun 13 kuldegrader. Skipperen gik sig en liden tur, men så ingen ting. Senere på dagen gik Høvik og så om nogle sakser, men ingen ræv.

Vi har fuldmåne og aldeles klart veir ikveld, så det lyser og skinner vakkert ud over de store isvidder.

Brandal var ude og gik sig en tur i dag også. Også Indrevik var såpas, at han var oppe en liden stund i dag.

26/3. V i har havt stille pent veir i dag også.

Både skipperen og Høvik var afsted og så efter sine sakser, men de kom begge tomhændet tilbage.

På eftermiddag var skipperen udover til Hvalrosøen med en «svane Hals» som han satte op der.

Det havde faldt over 2 fod sne i nat, så vi har ikke havt så megen sne på en gang siden vi kom hid, men den blir vel ikke så længe liggende, for det ser ud til storm, og da fyker den vel snart bort. Skipperen måtte bruge ski for at komme frem. Ikke en sten er at se, men alt ser ud som det er svøbt under et hvidt lagen.

I eftermiddag gik jeg og Høvik ombord og hentede os hver vort par ski, og så gik vi et temmeligt godt stykke bort og op i fjeldsiden, hvor det tillige er temmeligt brat, og det gik i susende fart langt bort over isen. Vi har ikke havt anledning til at rende på ski før i vinter, og det var ganske morsomt at få sig et par timers adspredelse med skirend, men så var Høvik så uheldig, at han faldt og knækkede den ene af sine ski, hvorpå vi sluttede for i kveld.

Vi har kun havt 8 kuldegrader i dag. Vi har fint måneskin, men det er lidt overskyet ikveld og en styg bank i nord.

27/3. Ja, i dag har vi da første påskedag. Det er lidt overskyet og et svagt vindpust fra N.O., men i nat blæste det frisk, så at vinden har feiet sneen bort.

Da jeg havde kogt middagen og var færdig til at dække op, kom jeg til at gå ud. I det samme så fik jeg se 2 bjøme her strax udfor næsset, og jeg ind efter trøie, hue og rifle og bad Høvik komme, hvorpå vi begge 2 tillige med «Billy» satte afsted udover, men det lykkedes os ikke at nå dem førend, at dem kom til våkken, hvor dem frelste sig ved at gå i vandet. Senere traf vi skipperen som havde været ude på Hvalrosøen. Han havde også seet bjørnene og mente at han havde udsigt til at omgå dem. Men at vi kom på et så uheldigt tidspunkt, mislykkedes det også for ham. Vi vidste ikke, at han var her ude, og således var også vi undskyldt i uheldet.

Efter middagen gik skipperen en tur ud og så om nogle sakser, og han kom da tilbage med en hvidræv.

Det var kun 12 kuldegrader i dag. Dagene er temmelig lange nu, thi solen går ikke ned bag fastlandets fjelde før kl. 9 om kvelden.

28/3. Inat blev det aldeles storstorm i forbindelse med snefok, så det var en gru, men nu i dag ved middagstider lettede det igjen, så det blev rimeligt veir resten af dagen. Både skipperen og Høvik var afsted og så om sine sakser, men fik ingen ræv. Brandal har vært oppe næsten i hele dag, og han var ude og gik et par timer. Abrahamsen holder sig ved friskt mod og, mener selv, at han skal snart være bra igjen, men han er nokså svag alligevel og må holde ved køien. Indrevik synes også at være ganske bra, men det går sent med forandringen, det er en langvarig sygdom. Vi har havt 12 kuldegrader i dag.

30/3. Stormen stilnede af lidt ud på morgenen, men det står og truer med snekave igjen, så det blir vel storm ud på natten igjen. Skipperen var og så efter nogle sakser, men fik ingen ræv. Høvik fik heller ingen. Vi har havt 14 kuldegrader i dag. I eftermiddag har jeg vasket klær både for mig selv og for Abrahamsen. Brandal har vært oppe i dag også og var tillig ude en tur og gik, men han er ikke stærk i sine ben endnu, endskjønt det går nu fremover. De andre 2 er unægtelig adskillig dårligere enda, især synes jeg at Abrahamsen er svagest, men det var nu ham som først blev syg og har lagt tilsyn længst også. Forresten må jeg beundre Abrahamsen, at han er istand til at holde sig så letlivet og i godt humør som han gjør. Ja, vi søger nu allesammen da at hjælpe hverandre og trøste hinanden så godt vi kan. Det er nu en fæl sygdom denne skjørbug, så stakkars dem som får den. Når vi læser i doktorbogen om årsagen til skjørbug, så kan det forresten ikke være så underligt at noen af os fik den, thi hele den lange mørketid, da det hovedsagelig var storm og snefok. Ja, mange dage slig, at vi vidste ikke at komme på dæk. Det virkede selvfølgelig på nogen hver af os. Vi venter dog at nu når det våres såpas, så må dem snart bedres slig, at dem slipper holde køien.

3/4. Vi har havt stille pent veir i dag også. Skipperen og Høvik var afsted og så om sakserne uden, at dem fik nogen ræv. Brandal er ganske bra i dag også. Indrevik er også noget bedre i dag, idet feberen har forladt ham, og hans puls slår i dag normalt, hvilket er bra. Jeg får nu hovedsagelig holde mig inde med de syge, medens Høvik og skipperen farter ud næsten hele dagen.

1/5. Ja, nu er vi da kommet så langt, at vi får notere mai i år også. Det går nu en uge om senn. Vi har havt lidt snetykke i dag også, men bra stille kun et lidet vindpust fra N.O.V. Skipperen var afsted og så efter sakserne, men han fik ingen ræv. En af sakserne var borte, så han kunde ikke finde den igjen, antagelig har en ræv reist med den, og så har den sneet ned. Høvik har tandpine fremdeles. Han er nu tillige så sår i munden, af den grund at han har brugt forskjellige medisiner som bare har brændt ham fordærvet i munden. Indervik har været meget dårlig i dag. Han har havt sådan forfærdelig hovedpine, at jeg næsten ikke har fået gjøre andet end at skifte kolde vand- og edikkeomslag på hans hoved. Jeg har talt hans puls nogle gange, men den slår så mange slag i minuttet, at den viser han har høi feber (høi temperatur). Ja, i et sligt tilfælde kunde jeg ønske jeg var udlært doktor, men det er jo ingen hjælp i at ønske, man får gjøre det bedste man kan. Jeg synes forresten, at han er lidt bedre i kveld.

Tlf.: 700 13 111

Abrahamsen har også værket meget i sine ben i dag igjen.

Brandal er ganske rask. Han og skipperen holder sig til stadighet ombord.

Det lider nu så langt på kveld, at jeg kunde ønske at gå tilkøis, men det er ikke godt at gå til ro heller i kveld, dem trenger jo hjelp ud i et. Det tegner til at jeg far venne mig til at være sygeplejerske både nat, og dag. Nuvel - jeg stiller og hjelper dem ialfald så godt som det står i min magt.

2/5. I dag har vi havt stille pent veir med klar himmel igjen. Det blåste noget i nat. Vi har kun 2 kuldegrader i dag.

Skipperen fik i dag en hvidræv, så nu har vi endelig nået til 100 ræv.

Jeg var en tur i stedet for Høvik, og så efter hans sakser, men der var ingen ræv.

Høvik har været bra af tandpinen i dag, men han er så frygtelig ophoven. De som ligger har også vært lidt bedre i dag. Indrevik har været næsten fri for hovedpine og hans puls slår omtrent normalt. Brandal er såpas, at han var ude og gik på ski nede på isen i dag et stykke. Der er meget sne nede på isen, men næsten intet på land.

4/5. Stille fint veir i dag også med 10 kuldegrader.

Skipperen og Høvik gik sin vante tur for at se efter sakserne, men ingen fangst. Høvik gik senere i fjeldet for at se om han kunde få i harer, men han så ingen.

Jeg har i dag klippet og barbert Indrevik, derefter vasket ham og skiftet underklæder på ham. Han har været nokså bra i dag. Abrahamsen har også været ganske bra i dag. De andre som er friske, har jo i længere tid havt forskjelligt arbeide ombord. Og de har nu fået et extra arbeide, idet det viser sig at skuden lækker, så dem må hver dag tage sig et tørtørn at pumpe den. En større del af dette vand er naturligvis is der ligger imellem garneringen. Forhåbentlig blir den tæt til isen bryder op.

5/5. I dag har vi havt en frisk bris fra N.N.V., 8 kuldegrader. Hverken skipperen eller Høvik fik nogen ræv i dag heller. Høvik har i dag halvsålet sine sko og jeg mine støvler, men nu er det også slut med vores medbragte læder. Ja, det er svært hvor man slider sko og her under disse forhold. Et par halvsåler varer i 14 dage - høist 3 uger - så er dem gaaen. Abrahamsen har i dag værket svært og især i benene. Indrevik har vært fri for smerter i dag, men jeg synes han er nokså matt.

6/5. I dag har vi storkuling med snefok, vinden er fra nord, 12 kuldegrader. Høvik og skipperen var også ved sakserne uden, at de fik nogen ræv. Mærkelig nok så har Abrahamsen i dag været over forventning, ingen synderlig smerter. Jeg har undersøgt hans ben og lår, men de er i dag myge og nærsagt normale. Indrevik ved jeg snart ikke hvad jeg skal tro om. Han drager vist mod en sygdom i maven som gir mig bange anelser om, at det værste kan indtræffe. Imidlertid søger jeg at trøste og opmuntre ham med, at han snart kan komme sig igjen. Ja, det er nu i længden adskillig trættende for mig også dette. Jeg skal snu og vende dem, reise dem op og støtte dem, vaske dem, løfte og bære dem når de nødvendig må frem, give dem drikke og forsøge at få dem til at spise lidt. Så skal jeg koge og stelle mad til de øvrige, bage og stege brød, vaske klæder o.s.v. Dog vil jeg tålmodig tinde mig i alt dette, thi ret beseet så bør jeg være glad fordi jeg får være frisk til enhver tid, og således være istand til at give mine syge kamerater en håndsrekning. De andre som er friske, har jeg jo også sit arbeide. De skal jo forsøge efter fangst, så er der forskjelligt at sætte istand ombord, og dertil så er dette med pumpingen af skuden kommet til. Skipperen og Brandal bor fremdeles ombord, en og anden gang kommer skipperen op her og spiser, og så går han igjen. At han i den senere tid er taus og indesluttet, er ikke så rart, for det er jo ondt for ham også at der skal gå så uheldig for os.

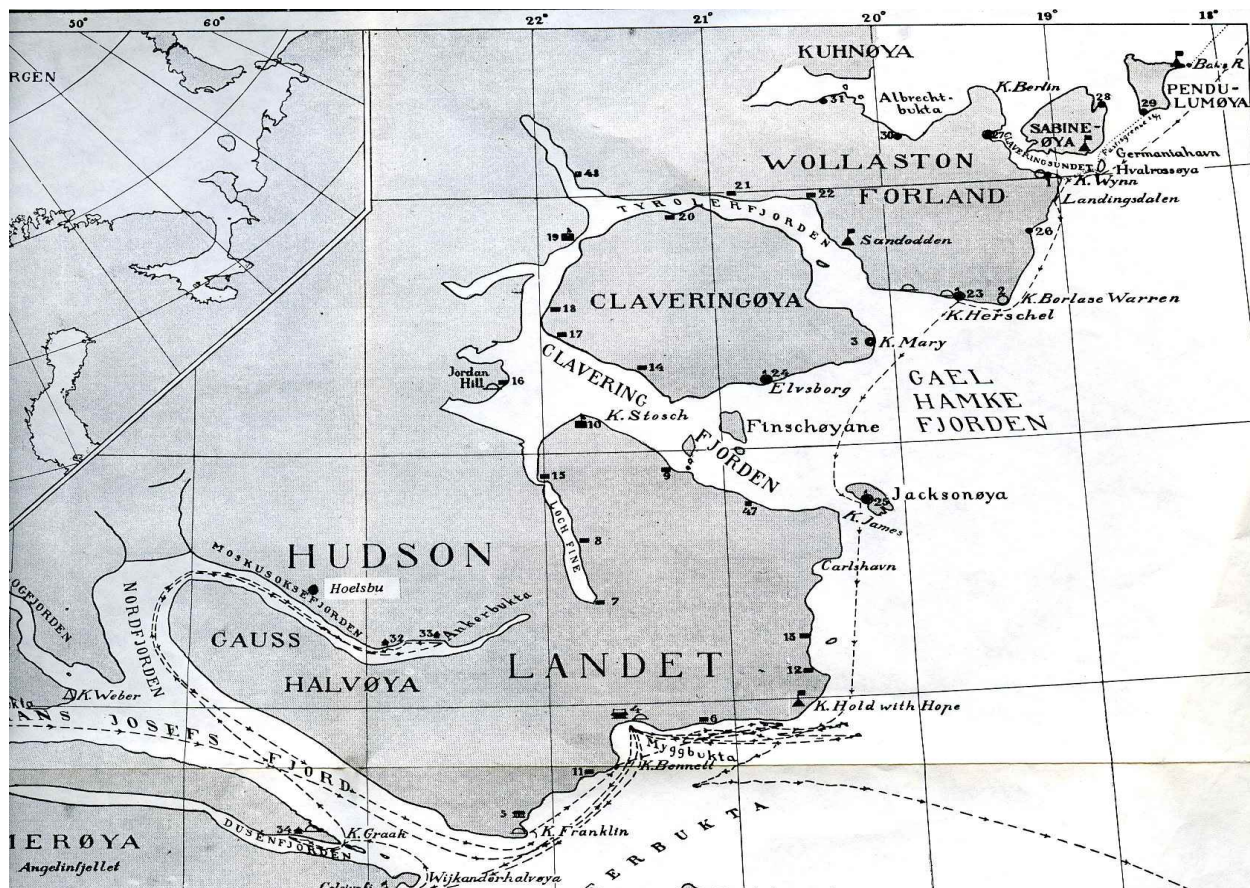
9/5. Det er rent storstorm i dag også. Inat var det rent frygtelig hvor det blæste. Det er 5 kuldegrader i dag også.

Skipperen var oppe og spiste, men han var ikke afsted og så efter sakene, for det blæser nemlig slig,

at man vanskelig kan gå opreist snarere må man krybe. Brandal kunde heller ikke i dag komme op i land, men skipperen tog med sig mad til ham. Høvik har heller ikke været ude i dag.

Jeg har i dag brændt så fordærvet min høire fod. Jeg skulde ud for døren med en pøs med kogende vand og traf så i det samme en rigtig stormbøie, der bevirkede, at jeg fik størsteparten udover min ene fod. Og da jeg kun gik i tøfler, så var virkningen den, at det nu er en stor blære over vristen og rundt ankelleden. Håber at jeg snart skal blive bra igjen.

10/5. Stille, vakkert veir i dag også. Thermometeret viste 2 varmegrader. Isen er opbrudt til det nordvestre nesseset på havnen, og fra sydsiden av Hvalrosøen til midt i fjorden og over til fastlandet. Vi fik ingen ræv i dag heller. Høvik var ude på iskanten og skulde forsøge at fiske, men han fik ingen ting, derimod så han en masse med storkobbe og snadd som før og svømte langs iskanten. Vi kommer antagelig til at drage hæksbåden ud på Hvalrosøen med det første for at bruge den der ude i våkken. Jeg har i dag vasket Abrahamsen over hele kroppen og skiftet rene underklæder på ham. Han har kommet sig adskillig i benene nu synes jeg. De er bra myke, og han får strække dem bedre end før. I dag synes jeg han har været bra. Indrevik derimod synes jeg dårligt om. Han har i dag ikke spist andet end en liden kop med sød suppe, og medisiner har han i flere dage vægret sig ved at tage imod. Han vil kun drikke og sove, så jeg frygter for at hvis han ikke magter at tage sig sammen nu snart, så blir det tvivlsomt om han kommer sig igjen. Det hjælper ikke hvad man siger til ham, for han giver indtryk af at have tabt troen på at komme sig igjen selv. Brandal er lidt bedre i dag igjen. Det var forresten uheldig, at hans sygdom skulde tage denne vending, og han skulde få et sådant tilbagefald nu med det samme. Vi trodde han strax skulde bli helt frisk kar igjen, og det siger han selv også. Med hensyn til veiret så er det ikveld aldeles overskyet og en svær styg bank i nord, så det er sandsynligt, at vi far grapsveir igje

12/5. Det var tyk skodde i nat, men i dagmorges i 3-tiden fik vi en frisk bris fra nord, og da lettete skodden straks. Høvik gik sig en tur, men til alt held så kom han tilbake netop i et kritisk øieblik. Det var nemlig slig at jeg skulde hjelpe både Abrahamsen og Indrevik frem i nødvendig anledning,

men Indrevik besvimede for mig, og der stod jeg og holdt ham aldeles bevidstløs i mine arme. I det samme øieblik kom Høvik som han var kaldet ind igjennem døren. Han trådte til og holdt Indrevik medens jeg fik finde op nafta og f\$ i ham nogle dråber i vand, og så fugte hans pande med koldt vand. Efter omtrent 10 minutters forløb så kom han til sin bevidsthed igjen. Efter, at han havde lagt i køien en liden stund, så følte han det så påkvævet at komme sig frem, mente han skulde klare det, og vilde absolut forsøge.

Vi føiede ham heri og hjalp ham alt hva vi kunde, men vi trodde han havde dødd i armene på os. I en halv time var han i bevistløs tilstand, ansigtet kridt hvidt, øiene stive, og vi kunde ikke mærke hans pulsslæg, men så begyndte han at komme sig selv igjen. Jeg sendte derpå Høvik ombord efter skipperen, og han kom strax op til os. Det værste var da forbi. Jeg havde fet ham op i køien igjen. Skipperen og Høvik gik derpå ombord og hentede madrasser og køiklæder og bar op, hvorpå jeg redede hans seng og skiftede ham fra soveposen og køien ned i denne seng, så at det kan blive lettere for ham. Om eftermiddagen var han lidt bedre, og han tog også imod lidt medisin. Jeg snakked med ham om sygdommen og om dette, at han blir så afkraæftet af den grund, at han ikke er istand til at spise. Han indrømmede dette, men lagde til, at der var ingen råd med det. Det er ikke bare han som forstoppes, men maven i ham formelig forstenes og trods han igjentagne gange har taget ind forskjellige midler for afføring så hjælper det ikke. Abrahamsen har været ganske bra i dag, hans ben begynder at komme sig og svaner ved ankene også.

Brandal føler sig bedre, og hans ben er ikke hovne og ømme som de var for nogle dage siden. Skipperen derimod har værket meget i ryggen i dag. Han gav sig et «slet» i ryggen i går, og det er svært generende for ham.

Nu i kveld er det frisk nordenvind med snekav. Det er en forfædelig dur og larm i isen. Varer stormen ved et par dage, så bryder det vel op mellem Hvalrosøen og land. Vi havde i dag 4 varmegrader, nu i kveld 3 kuldegrader.

Ja, jeg husker nok på, at det i dag er min fødselsdag! Jeg har i dag fyldt mit 21de år. Nogen festligholdelse af dagen kan jeg ikke sige det har været i den forstand, men som forholdene nu engang er, så får jeg for min del være fornøiet. Jeg synes det er verst for mine kamerater som er så syge.

13/5. Indrevik har været dårlig både i nat og i dag. Han er uden bevidsthed og snakker bare i vildelse. Høvik gik ombord, i formiddag og hentede op skipperen. Da han kom op, så hjælpes vi ad og satte klystering på Indrevik. Det hjalp noget, så han fik lidt afføring hvorefter han blev roligere og faldt i søvn og siden har han sovet og sover fremdeles. Jeg kogte noget bygsuppe som jeg sildede af, og deraf har jeg af og til git ham at drikke.

Skipperen føler sig noget bedre i dag i ryggen sin. Abrahamsen derimod har vært dårligere i ryggen i dag, så han har ikke magtet at sidde i køien i dag, men måttet ligge hele dagen, ellers pleier han at sidde opreist en stund næsten hver dag. Brandal har også vært dårligere i benene sine i dag igjen. Han var ikke istand til at komme op i land og spise middag. Skipperen tog med sig mad ombord til ham. Høvik var en liden trip i fjeldet, men han så ingen hare.

Det var en hel storm og snekave i formiddag, men ud på eftermiddagen klamede det op igjen, så nu i kveld har vi ganske bra veir. 2 kuldegrader i dag.

14/5. Indrevik var meget dårlig i hele nat, men frem på formiddagen, så var han ved bevidsthed en liden stund. Jeg spurgte om han ønskede noget at drikke hvorpå han svarte: <Ja>. Det var det eneste ord jeg fik ud af ham, hvorpå jeg gav ham noget bygsuppe at drikke. Jeg syntes dog forstå, at han ønskede at vende sig på den andre siden, hvorpå jeg hjalp han og snudde ham og rettede på hovedpuden hans. Derefter faldt han igjen i søvn og lå hen i en døs ud over hele eftermiddagen. Han var da uden bevidsthed.

Vi snakkede om ham da vi spiste middag, hvis der ikke indtraf nogen vending med sygdommen, så kunde han sandsynligvis ikke have længe igjen. Vi gjorde forsøg på at få ham til bevidshed uden, at

det lykkedes. Fra vor side var der ikke mere at gjøre. Så skedde det da at kl. 5 minutter over 7 nu i kveld (pintseften), så drog Henning Indrevik sit sidste sukk. - Jeg stod netop borte ved komfyren i begreb med at begynde og stille til kveldsmaden, så med en gang syntest jeg det begyndte at blive så forunderlig stille borte i sengen. Jeg gik øieblikkelig bort til ham, og så strax, at det var galt fat. Jeg bad Høvik springe ombord efter skipperen. Jeg tog et speil og holdt til hans mund, følte på hans puls, uden at jeg kunde mærke livstegn. Jeg stak min hånd ind på hans bryst for at kjende efter liv, men den kjære kamerats hjerte havde ophørt at slå. Livet var udslukket og døden havde holdt sit indtog.

Stakkars Henning. Vor fælles kjære kammerat og ven, du fik en stille og rolig død, men hvor langt bedre det skulde have været om du havde havt din bevidsthed nogle minutter før du døde og sendt en sidste hilsen hjem til dine kjære. Jeg er sikker på at du vil blive savnet og begravet af dine forældre og søskende. Han har båret sine lidelser stille og rolig uten at klynke og klage og jamre sig. Jeg begynder at tro, at han selv i længere tid har gjort sig fortrolig med, at dette blev hans ende, og at han i stilhed havde gjort sig fortrolig med at dø. «Ja, jeg tror den nådige Gud vil tage hans sjel i sin forvaring!» Efter at disse her nedskrevne tanker havde krydset i mit hoved, så dukkede den næste tanke frem i form af det spørgsmål: Mon det skal blive flere af os som det ikke skal blive forundt at igjense hjemlandets kyster? Kanskje også nogen anden af os skal få lægge sine ben til hvile i fremmed jord, her oppe i de evige isregioner?

En cirka 10 minutter var nu gået og skipperen og Høvik kom nu tilstede. De kunde bare gjøre den samme erfaring som jeg, at han var død. Vi syntes alle det var underligt, at det skulde gå så fort med ham, en sådan staut, sterk kar. Han har hverken været så længe syg eller så hårdt angreben som de andre 2. Og det har han selv sagt også.

Abrahamsen har virket meget i dag, og dertil kommer at han har fået liggesår på det nedre parti af ryggen. Jeg hjalp ham ud af køien, så jeg fik rede den op. Hjalp ham op i køien igjen, vendte ham på siden og smurte hans sår ind med Vaseline. Hans ben synes jeg er adskillig bedre end før. Brandal sagde han har været bedre i dag. Vi har havt frisk sydlig vind med skodde, men det har klarnet lid op nu.

I 10-tiden i kveld måtte vi tage liget af vor kamerat Indrevik og svøbe ind i nogen tepper og lægge han udenfor hytten vor. Det kunde nemlig ikke gå an at have ham liggende inde i det trange rum, hvor vi skal sove. Imorgen skal vi hjælpes ad og arbeide ham ligkiste.

15/5. Ja, så har vi da første pintsedag. De store høitidsdage har ligesom en spesiell evne til at drage ens tanker hjemover. Efter, at vi i formiddag havde gjort istand en ligkiste til Indrevik så godt som det lod sig gjøre og af de materialer som vi rådede over, så foretages begravelsen nu i eftermiddag. Vi søgte ud en heldig plads med tør jordbund og hvor der i nærheten var en hel del løs sten, hvorved vi på en letvindt måde fik anledning til at mure ham et gravkammer. Vi dækkede over med bord og siden med sten, så vi skulde være sikker på, at hans ben skulde få hvile i fred både for de herjede storme og for vilddyrene som færdes her. Ja, nu er da han befriet fra gjenverdigheder og kommen til den sidste hvile.

Ligfølget var ikke stort og selve begravelsen var enkel i sine former, men ikke desto mindre for os ligeså alvorlig og ligeså vemodsfuld som en hvilken som helst anden begravelsen.

Abrahamsen var nokså dårlig i formiddag. Nu i eftermiddag har han vært lidt bedre. Han har i det sidste fået en sådan voldsom og tung hoste og enkelte gange har han slige tag, at det river og slider tvers igjennem. Jeg tog i dag og blandede lidt nafta og rensset terpentin, og deraf har jeg et par gange givet ham nogle dråber i vand. Det ser ud som det hj ælper ganske bra. Brandal er vist med det samme, endskjønt han selv siger, at han er bedre.

Veiret har været aldeles stille i dag, skodden har truet med at komme i hele dag, men først nu i kveld har den trukket helt til.

16/5. (Anden pintsedag). I dag har vi havt rigtig fint klart veir. Abrahamsen har i dag været meget

dårlig. Han værker så svært i ryggen sin, og den stygge hoste han har fået vil ikke give sig. Når han så får værste hosteanfaldene, så er det næsten som han vil tabe pusten, og han føler slige sting tvers igjennem sig. Han som hele tiden under sin sygdom, har evnet at holde modtet og sit kvikke humør oppe, er nu begyndt at tabe troen på at komme sig igjen. Han har ialfald i dag flere gange ytret at hvis han ikke snart blir bedre for brystet så står han det ikke over. Vi har trøstet og opmuntret ham så godt vi har kunnet. Jeg har forestillet ham, at det efter al sandsynlighet ikke er mange uger igjen, før isens lenker er brudte for iår, og da skal det nok bli rå for at komme hjem igjen. Jeg har videre forestilt ham, at vinterens mørke, kulde og uhyggelige klima nu har tabt sin magt og at sommeren med den livgivende solvarme vinder terræng for hver dag, og da vil nok sygdommen også måtte gi sig, men det er klart, at han holder på at tabe modet.

Jeg spurgte Brandal i dag hvorledes det var med ham, og han svarede, at det var med det samme. Nu før pintsehelgen så arbeidede skipperen og Høvik nokså meget ombord i skuden, og de har smurt ned masteme og hele riggen. Nu i kveld har dem sat ud hæksbåden, antagelig kommer dem til imorgen at gjøre en tur sydover og se hvorledes forholdene er der, og om det er mulig at komme så langt sydover som til Claveringøen. Jeg koger og stiller mad, undertiden vasker klær, og så passer jeg Abrahamsen, for han er så dårlig at en må være tilstede hos ham.

17/5. Ja, i dag er det syttende mai, og de som er hjemme i Norge, fester og feirer dagen, men vi som er her, slipper at gå i tog vi. Håber dem har det bra de som er hjemme.

Det har været meget skodde i dag, men ud på eftermiddagen så lettete den lidt.

Jeg var ombord og hjalp skipperen og Høvik. Vi drog båden ud på iskanten. De rodde først en trip nordover og hentede de sakserne som skipperen brugte og som har stået ude til nu. Siden var dem på Hvalrosøen og skjød fugl, her er nemlig kommet en sådan masse med fugl: alker, stormåse og ærfugl.

Abrahamsen har blevet meget bedre i dag i enhver henseende. Ikke har han værket slig. For brystet er han bedre, og hosten er gir sig. Desuden har han i dag været i en lettere sindsstenuung, og det gjør meget.

I kveld var jeg en tur ombord til Brandal med noget mad, og han sagde da, at han var meget bedre idag. Han holdt på at vaske sig og skifte på sig rent undertøi. Han viste mig sine ben, men de var meget ophovne endnu. Havde ikke det stødt til, at han fik vondt i benene, så havde han antagelig været ganske bra nu.

Heimreise

25/7. Vi arbeidet i et tøm til kl. 4 i dagmorges, så sov til kl. 8 og siden har vi ryddet op på dæk og stuert bort resten i rummet.

Kl. 10 nu i kveld var vi klar og hived vores ankere op, og satte maskinen igang. Vi styrer nordover langs land. Ingen fangst har vi seet her disse dagene vi har lagt her. Det er klart veir.

26/7. Det har været lidt skodde, men så har den lettet lidt igjen sådan af og til. Vi var oppe i Tyrollerfjorden og Haredalen for at se efter Moskusdyr og hvalros, men vi så ikke nogen af delene. Det er meget tæt is, så det går sent med os. Søvn blir det lidet af. Og hårdest er det for skipperen som skal passe motoren også. En og anden gang må vi dog indrette os slig, at han også kan få sig en liden blund. I dagmorges i 8-tiden, så vi en stimbark langt ude som kom styrende ind mod land. Vi fik i dag fylldt vand på begge fadene vore på en nokså letvindt måde. Vi lagde skuden indtil en isflore, hvor det var nok vand. Og ved at benytte en slange, som skipperen har lavet, så fik vi vandet ned i rummet på fadene med en gang. Nu i kveld kl. 11 er vi tvers overfor Penduløen, og vi skal iland på Bass Rock for at hente nedlagt post som ligger der.

27/7. Vi havde tyk skodde inat, men den lettete i 5-tiden imorges - akkurat i passende tid - for vi var da kommet ret ud for Bass Rock, og derpå var vi iland og hentede posten efter «Alabama». Kl.

7 satte vi kurs for Shannonøen. Vi havde en liden, fin bris fra S.O., så vi fik benytte seil ved siden af motoren. Kl. 11 i formiddag var vi ved depotet som ligger på yderste neset. Førend vi var helt fremkommet, fik vi se at der var opsat et signal. Det viste sig, at der var 2 mand af danskeme der. Vi reiste iland til dem, og de havde sandelig indrettet sig nokså godt der på depotet. Siden var dem ombord til os. Skuden deres sank den 23de marts i vinter, men de havde været så heldige, at de fik alle sine sager iland først. De fortalte at en af deres kamerater havde frosset 4 tær på den ene fod. Deres kaptein og maskinist var nordenfor. De havde forladt dem en af de første dage i marts måned og gået nordover for at søge efter MyliusEriksens lig, siden havde dem ikke seet noget til dem, men så havde de en bra strækning at gå - omtrent 1400 sømil. De 2 som var her, gik i kveld i 7-tiden nordover til sine 3 kammerater som opholder sig på deres overvintringsplads, en 6 a 7 norske mil længere nord på øen. Det er nu vores tanke at disse 5 dansker skal blive med os hjem. Vi har lovet at vente her i en 7 a 8 dage på deres tilbagekomst, hvis det blir os muligt. Endskjøndt de selv havde 4 hunde, så fik de også «Billy» med sig til hjælp at trække slædene. En liden hundehvalp som kun var 2 dage, fik jeg hos dem og skulde se om jeg kunde holde den ilive indtil, at de kom tilbage. Iskanten ligger næsten opunder land ved Bass Rock, og så i en bue opigjennem fjorden og helt op til neset hvor depotet står.

30/7. Stille og nogenlunde klart veir. Vi styrede for det meste langs fasten iskanten. Det var nogenlunde slak is, så vi kom så langt nordover, at vi så flagstangen som danskerne havde reist der, hvor dem har overvintret. Klokken var da 10 formiddag. Vi kunde ikke se huset og heller ikke var der noget signal på flagstangen. Vi antog, at dem var begyndt på vejen sydover, og, at vi således har passeret forbi hverandre. Vi kunde ikke komme nærmere land end en 5 a 6 kvartmil. Skipperen forsøgte at gå indover, men han kom ikke langt for der var nemlig en sådan masse med store vanddammer og svære skrugarer, at han kom snart ombord igjen.

Vi lå fast i iskanten til kl. 12 uden, at vi kunde se noget til dem, hvorfor vi satte motoren igang og gik sydover igjen. Vi kan hertil hvor depotet ligger kl. 1/211 nu i kveld. Vi satte et isanker fast oppe i iskanten hvorpå skipperen og Høvik fik gå tilkøis, og jeg tog første vagt. Strax bagefter så kom skodden trykkende igjen, så nu kan jeg ikke se noget steds. På veien nordover, så vi 6 moskusokser på land, men da iskanten lå så langt fra land, så fik vi ikke anledning til at prøve at nå dem.

1/8. Skodden kom igjen kl. 4 i dag morges. Det har været en frisk bris fra S.O. i dag. Nu i kveld i 9-tiden kom mandskabet på «Alabama». De havde blit nødt til at sætte slæderne igjen omtrent 4 kvartmil herfra hvor vi ligger. Hundene deres var aldeles klar, og en af dem havde blit så dårlig på veien, at de havde blit nødt til at skyde dem. De er 5 mand i det hele. Kapteinen deres og maskinisten er intet tegn seet til endnu. Hvis det blir os muligt, så kommer vi til at forsøge en tur nord igjenem atter en gang for om muligt at være så heldige, at vi kunde gå fat i dem også.

2/8. Skodde i dag også. 4 af danskerne gik nordover for at hente slæderne sine. Den femte blev igjen her ombord. Det er han som har frosset bort nogle tær på føddeme sine. Han lå til ud på eftermiddagen, så stod han op. Han er ganske kvik og bra og går ganske godt, tillige gik han hele veien igår også. Det er vist en kar som ikke gir sig over for ingenting. De som var afsted efter slæderne kom tilbage i 3-tiden nu i eftermiddag. De havde måttet skyde en hund denne tur også, idet den blev så klar at den ikke orket mere. De har nu kun 3 hunder igjen af sin hele besætning. Det ser ud som at «Billy» har vanskeligt for at forliges med disse fremmede hunde som vi har fået ombord. Iblandt andre ting så havde danskerne også taget noget proviant med sig for at vi skulde være sikker på at have nok, og det kan nu være bra, for vi blir nu en meget større husholdning nu.

3/8. Det har blæst en liden bris fra N.O., og skodden har vært såpas let, at vi har seet land i hele dag. Vi kom ikke længere nordover end omtrent som vi var sidst, vi var på den kant. I 3-tiden i eftermiddag vendte vi sydover igjen for isens skyld. Vi var omtrent en 5-6 kvartmil fra land denne

gang også. Det går sent sydover igjen, thi isen har skruet adskillig isammen og her er ikke åbent vand at se, kun en og anden sprække. Ja, hvis vi nu blir forsent til at komme os ud i åbent vand i år, så blir vel det sidste værre end det første som man siger. Men når vi havde underretning om disse danske mænd, så pligtede vi at gjøre som vi har gjort, og så går det nok bra tilslut.

Af kapteinen og maskinisten på «Alabama» var som sagt ingenting at se til, og forresten så står deres kamerater i den formening, at de har taget reiser tværs over til vestsiden af Grønland. Kapteinen havde givet bestemt ordre til, at hvis han ikke var kommet tilbage til den 1. august, så skulde dem se til at seile skuden hjem igjen. Selv om skuden ikke havde været forlist, så havde dem ikke kommet ud med den i år alligevel slig, som isen ligger fast i år, helt fra sydspidsen af Shannonøen og nordover.

4/8. Skodden lettete lidt i 4-tiden i dag morges, men kom igjen ud på eftermiddag. Vi ligger fast i isen og kommer ingen vei. Vi driver lidt sydover med strømmen. Det er ikke så farligt siden isen ikke skruer isammen, men skulde den begynde med det, så er det ikke godt at vide hvorledes, at det vil gå hverken med «7 de Juni» eller os som er ombord. Det er lidt hyggeligere nu siden vi blev flere mand ombord, og de giver indtryk af at være nogen kjække karer disse her af «Alabama»s mandskab. Vi ligger nu i kveld omtrent ret ud for vinterhavnen til danskene.

5/8. Stille, klart veir, men vi ligger fast i isen fremdeles og kommer ingen vei. Roret vort gik i dag istykker i isen, men det er nu gjort istand igjen. Hr. Unger, tømmermanden fra «Alabama» har gjort det istand.

7/8. Isen stakkede lidt omkring midnat. Vi fyrede op i motoren, men småt gik det. Skuden vor har i dag fået adskillige alvorlige, harde puf og stød af de svømmede iskolosser. Omkring middag fik vi se åbent vand, og kl. 7 i kveld kom vi til Shannonøen, hvor depotet står. Vi lagde skuden fast i iskanten, hvorpå 4 mand gik i land, nemlig 2 af danskerne, premierløjtnant Laub, styrmand Olsen, Høvik og jeg. Hr. Laub skrev en beretning og lagde igjen på depotet. Imedens havde de andre arbeidet ombord med at søge og få rettet på propellvingerne, der er aldeles forvridde af arbeidet i isen. Nu i kveld er det tyk skodde igjen.

9/8. Vi traf så tæt og stærk is, at vi blev nødt til at snu indover igjen kl. 2 inat. Vi kom ind i den åbne råk langs land kl. 9 i formiddag og styrede sydover. Vi peilede Bass Rock og kl. 11 i V. til N. Omkring middagstider fik vi anledning til at prae skonnertskipet «Minerva» af Kristiania. Skipperen vores, tilligemed de danske personer vi har med os, var ombord i «Minerva». Denne er her med endel tyske turister og tillige var rederen med. De havde prae «Laura» fra Tromsø, og således fået underretning om danskene som har mistet skuden sin. Af denne grund var «Minerva» nu på vei, og vilde gjøre forsøg på at nå ind til Shannonøen og søge efter danskerne. «Laura» var gået hjem i forgårs. De havde fået 4 levende moskusdyr. På «Minerva» havde dem Met en isbjørn. Dem satte kurs for Claveringøen kl. 5 i eftermiddag. Vi fik noget medisn og endel frugt fra dem til vore 2 syge patienter. Vi er nu begyndt at seile udover igjen, og det blæser en frisk bris fra nord og motoren hjælper til. Håber vi nu kommer os klar isen, og da var det ønskeligt, at vi kunde greie at komme hjem førend «Laura». Klart fint veir.

10/8. Klart, fint veir med en frisk bris fra S.V. Motoren gik i stykker for os i nat. Det var omstyringen og propellen. Unger og skipperen har arbeidet i hele nat og i dag også med at få den istand igjen. De var nu fået omstyringer i orden, men propellen er ikke rettet endnu. Imidlertid er det fort udover med os nu. Vi seiler med 7 mils fart og isen er nokså slak. Vi er nu omtrent 20 kvartmil i øst for Klaveringøen. Endelig ser det ud som vi skal komme os fra isens bånd og la, nker og få stevne hjem.

11/8. Inat gik det fort med os. Vi logged op til 10 mil. Kl. ~/z 11 var vi aldeles klar af isen og kursen sattes S.S.O. Det er temmelig stor sø, men vi har frisk bris fra vest, så vi går med omtrent 7 mils fart. Vi har nu 120 kvartmil før vi er på høide med Jan Mayen, og derfra til Ålesund er det 630 kvartmil. Men hvis vi kunde få gå med denne fart og beholde samme kurs så kunde vi kanskje være fremme på en 5 a 6 dage.

12/8. Vinden har løiet lidt, og så har den forandret sig til N.V. Vi har gjort jevnt en 4 - 5 mil i vakten. Skipperen og styrmand Olsen har arbeidet rå til topseil, så vi har fået tilsat det også. Olsen havde så nær gået overbord igår aftes. Det var klyverskjødet som slog ham ud, men jeg var så heldig at få hukke tag i skulderen på ham og hale ham indenbords igjen. Han fik støvlene falde av vand.

13/8. Vinden løiede yderligere ud på morgenens, så vi har ikke gjort mere end 3 mil i vagten dette sidste døgn. Det er overskyet himmel og sjøen er smul.

16/8. Frisk vind fra N.O., så vi har gjort 6-7 mil gjennemsnitlig hele døgnet. Det var et rigtig fint veir og smul sø i dag.

Vi kan ikke sige andet end, at det går bra dette her. Vi nærmer os «Mor Norges» kyster med gode skridt.

17/8. Inat var det stille, så vi måtte låre seilene ned fordi dem slog slik. Omkring 6-tiden i morges fik vi en liden østlig bris, så vi fik strække seil igjen. Vi har ikke gjort mere end 3-4 mil i vagten dette døgnet. Ved middag befandt vi os på 64°43' nordlig bredde og 7° vestlig længde. I fra dette sted og til Ålesund er 155 kvartmil igjen. Hr. Laub der er premierløjtnant i den danske marine har både kronometer og andre instrumenter, så han beregner hvor vi er komne.

Her blev forresten nok så hyggelig ombord nu siden vi blev så mange i selskap og disse danskerne er nogen hyggelige karer. De har både trækspil og mandolin, og Unger han er flink at spille. Vores 2 syge kamerater har været omtrent med det samme på hele turen. Vi har pleiet og passet om dem så godt som omstændighetene tillader.

19/8. Ud på morgensiden fik vi fyrene i sigte. I 6-tiden i dagmorges praiede vi en motorbåd som var ude og fiskede. De brugte liner på «Taangeme» kaldet, som er 30 kvartmil vest for Rundø. Ved middagstider passeredes Rundø fyr, og vi stevner indover mod Bredsundet. Vinden har frisket godt på, men den er nordostlig, så vi må krydse os indover. Det går dog slag for slag indover mod de gamle kjendte strande og bygder. Medens vi nærmede os indunder land og hjertet banket af glæde ved nu endelig at være komne så nær hjemmet. Vi formelig syntest at bare det at få se igjen alle disse høie mægtige fjeldtoppe, det var som at hilse på gamle kjendinger. Kl. 4 i eftermiddag var vi komne så langt indgjennem Bredsundet, at vi står en baut tæt op under Brandal. I land er dem blevet opmerksom på os, og der blev heist flag på flere steder, uden at vi dog har tid til at gå i land. Da vi kommer stående ud og nordover igjen, så ser vi en af L. Fladmarks slæbebåde i Ålesund, nemlig «Basken» komme udover imod os. Den klaffer til siden og vores reder fra Kristiania hr. Sverre er med. Både han og et par andre skippere som var med kom ombord, og «Basken» tar os på slæb ind på Ålesunds havn. Disse som kom ombord kunde fortelle os, at der nogle timer før på dagen var kommet et telegram fra Tromsø med den underretning at meddelsen fra «Laura» om «7de Juni». Underretningen gik ud på at 2 mand af os var døde, 2 var dødssyge og vores skipper var åndsløv. Denne underretning var spredt ud over byen, og man kan tænke sig situationene hjemme hos vores nærmeste pårørende. Imidlertid, medens samtalen herom går fra mand om «7de Juni»s mandskab, så er vi kommet ind på Ålesunds havn.

Masser av folk samler sig dels på land, og dels formelig beleirer vor skude. Skipperen gik straks iland for at hente doktor ombord til vore syge, men det var så mange der vilde hilse og spørre, så jeg vanskelig kunde komme frem. Det blev ordnet slig at vore syge kammerater skulde bringes på

sykehuset nu i kveld med det samme. Vi bragte dem iland, men folkemassen var så stålsat det var med nød og neppe vi kunde komme frem til sygevognen. Jeg synes, at det var dårligt handlet af dem i Tromsø at sende ud en sådan ukorrekt meddelelse. Når dem vilde give underretning om os, så var det ikke værdt at overdrive således, for det er nu galt nok alligevel.

Ja, så er vi da hjemme igjen, vi som er i live. Akkurat i år og i måned på dagen har turen varet. En heldig hjemseiling har vi ialfald havt. Sandsynligvis havde vi været hjemme en 2 eller 3 uger før, hvis vi ikke havde bestræbt os så for at finde fat på danskerne og få dem med os, og det er vi glad over, at det lykkedes. Om turen ender mislykket for os både med hensyn til fangst og i andre retninger, så har vi da den glæde, at vi har fået redde, Fem kjække, brave mand, for gamle Danmarks land.

Ein hendelserike Grønlandstur!

Jarl K. Vartdal fortel

Denne artikkelen har vi fått tilsendt frå Pauline Vinjevoll, dotter til Jarl Vartdal. Vi takkar så mykje.

Det eg skal no skal fortelje om, er ein "hendelserike" Grønlands-tur. Det var i 1964. MS «Knut Vartdal» hadde leie på verkstad i Hommelvik i lang tid og hadde blitt forlenga med fleire meter.

Det hadde vore dårleg med sildefiske den tida, so derfor skulle vi gå tidlegare enn vanleg til Grønland for å fiske torsk.

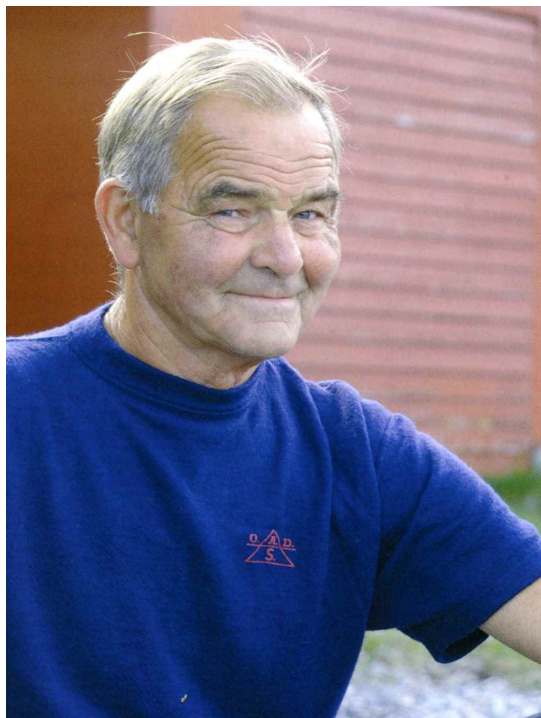
Allereie 10. februar tok vi laust frå Norge og kursa mot Færøyane, for å hente nokre færøylværingar som vi skulle ha med som mannskap. Det var sju mann.

Då vi gjekk frå Færøyane og kursa vestover, blei det mykje dårleg vêr, kuling og tildels storm på sida. Vi gjekk på heile tida, men det var ei grueleg slingring. Det vart problem for stuerten å lage middag for pannene i byssa kolva, so det var dårleg med middag nokre dagar. Vi fekk opp ein trehuk som støtte, og det hjelpte, og det vart betre etterkvart.

Vi kursa litt langt nord for at vi skulle prøve å fiske litt på Aust-Grønland, ca 100 mil nord for Kapp Farvel. Vêret vart finare og finare, sol, blankt hav og svartestille. Ynskjever. Vi begynte å gjere klart, fekk ihop linene og begynte å egne. Vi låg då heilt inn med iskanten. Det var førsteklasesse vêr, og vi begynte å fiske. Og fisk fekk vi i søkk og kav, vi greidde nesten ikkje ta unna.

Dette var ca 15. februar, og det var so varmt at mannskapet sto delvis i skjorteermene.... So vi drog liner der i 30 timar uten stopp og vi fekk nærmare 30 tonn med saltfisk.

Vi fortsette litt vidare og då begynte det å bli litt sånn maskevêr på nordaust. litt fisk vart det då og,

men vêrforholda vart salte umulege so det var ikkje forsvarleg å drifte noke lenger, so vi måtte berre få inn den vegna vi hadde ute å legge oss på vêret. Og eg har verken før eller sida sett slik opprørt hav, du såg fram på sjøen der torre brota kom i fleirfoldige kvartmil. det var sopass at kvar gong sjøen slo over styrhuset, so dukka eg, for at eg var redde styrehusruta skulle slå inn.

So vi fekk mange daskara som braut over bakken, over rorhuset og overbygga og heile "roklet". Men det gjekk no bra sjølv om det forsvann litt av fiskebingane vi hadde på dekk, som vart søndeslegne.

Det var sopass dårleg ver at menneskapet som låg framme hadde problem med å gå atti byssa for å få seg mat. Vi måtte passe på at dei sprang imellom akkurat når det vart ei løye. Etter at det vart mørkt tok vi ikkje sjansen på at nokon skulle gå over dekk. Det var ikkje forsvarleg nei.

So vart det ein del ising,og Eidå vi kom opp under iskanten vart det endå kaldare,so det begynnte å ise på dekk og på rigg. Vi synsa litt og gjekk litt lenger aust. Der var det betre og vi fekk båten fri for ising.Vi vart liggande der i fire døgn. Det var fleire båtar som skulle til Newfoundland på selfangst,som også måtte legge bakk der pga veret.

Vi runda etterkvart Kapp Farvel og fekk då det ynskjeveret igjen. So vi gjekk langs iskanten mot Færinghavn og fortsette med fiskeri.

Då vi kom til Juliannehåpsbukta såg vi at det låg noko inn på isen. Vi gjekk noko nærmare og då såg vi at det var ein båt. Den låg midt inni isen med tettpakka is rundt.

Den hadde mast og kahytt framme og rorhus bak, ein sjarkbygde båt på ca 30 fot Ditta måtte vi undersøkje, so vi sette bauen på og bauta oss innigjennom.

Vi sette fire færøylværingar på isen, og dei gjekk innover for å undersøkje båten. Det var ikkje tegn til liv eller bevegelse rundt båten i det heile, og so langt det gjekk ann å sjå.

Båten såg heile ut men var aldeles fastisa. So færøylværingane gjekk no ombord, men stoppa opp litt fram på dekk, lurte litt på om dei skulle tore å late opp døra til lugarane framme, visste vel ikkje heilt kva som venta, men tilslutt summa dei seg ,opna kappedøra framme og gjekk inn. Oppi masta hang nokre sekkefille, so hadde blitt hengt opp der. Færøylværingane kom tilbake utan at dei hadde sett tegn til liv i båten. Dei hadde med ein papirsekk, ein gråpapisekk, som menneskapet på sjarken hadde skreve på, på grønlandsk, vel og merke so det var ikkje godt å forstå. Vi måtte då rope opp landstasjonar, som vi nådde på radio og vi fortalde kva vi hadde funne. Eg måtte bokstavere opp kva som sto skreve på papirsekken. Vi fekk då oversett frå landstasjonen at det hadde vore fire mann ombord. Dei hadde vore på fangst der og hadde då frose fast i isen, og dreve til havs. So eg trur dei hadde fått panikk og forlete båten og prøvd å gå på isen inn til land.

Det var fire døgn sia og so langt auga rakk var det ikkje tegn til liv etter disse karane. Vi fekk spørsmål om å ta med båten til Færinghavn, noko vi også gjorde sidan vi likevel skulle innom der. Det var fire familiefolk disse karane og kvar dei endast er det ingen som veit..Det vart leitt etter dei både med fly og båt utan det vart funne noko spor etter dei.

Vi fekk båten utav isen,tok slepar på å begynnte å gå mot Færinghavn.Det var ein del småis og rusk so det var ikkje lett å slepe den. So vi gjekk inn til iskanten der det var stilt,letta opp bommen,fekk fram nokre solide tjukke vaierstropper,fekk båten opp og prøvde då med full fart på pumpene og vi greidde då å lyfte båten over rekka og ned på dekk. Det var mykje godt det heldtVi gjekk då vidare i meir eller mindre is forbi Svartskjeret og inn til land. Vi fekk båten på land med ei kran.

Båten var heil og inntakt. Der var mat, kjøt, proviant, spekk og vatn ombord. So hadde dei holdt seg ombord hadde det ikkje vore noko problem å berge seg.

Eg hadde forbindelse heimatt og snakka med Johannes Vartdal på Vartdal Fiskeriselskap om kva vi hadde funne. Vi hadde berga båten med alt tilbehør so egentleg var det då vår båt. Men eg og Johannes vart einige om å gi båten til dei etterlatte. Båten vart takserte til 16000,-kr. Det var fem gevær ombord som vi kunne få om vi ville, so eg tok eit salongevær.

Vi var forkava, fekk oss noke material og fekk reparert bingane på dekk som hadde blitt søndeslegne og knuste.

Kunne no ikkje ligge der i land å daffe....

Lossa 170 tonn saltfisk då vi kom heim...

«Knut Vartdal»

Stor dekkslast

Nokre brandalsskuter var innom Tromsø på veg til Kvitesjøen. Det var vanleg og gå inn der å få "leidebrev", tillatelse til fangst i Kvitesjøen. Mannskapet var sjølvstekt i land og testa ølet i byen. Ein av skipperane var av det stovokste og litt treige slaget, og hadde heller lite drag på damene. Utpå kvelden ville karane gjere noko med dette og fekk losa gubben inn på "bakromet", der ei dame venta. Etter ei stund hørde dei skipperen si stemme gjennom døra; "Du he' vel aldri hatt så stor å mjuke last på dekk før du?". «Nei» svara dama, «men æ sku ønske æ hadde nåkka meir nedi rommet»!

Meir om boka Polarminner.

Vi kjem her med meir omtale av boka til Ivar Ytreland. Først ei bokmelding som har stått i Sunnmørsposten i august i år og som vi har fått lov av Harald Kjelås å bruke her. Det takkar vi for. Derneist ei vurdering av tidlegare fangstmann Per Johnson. Til slutt trykkjer vi kapitlet Ukjent tungemål som smaksprøve frå boka.

Minner frå polarpionerane si tid.

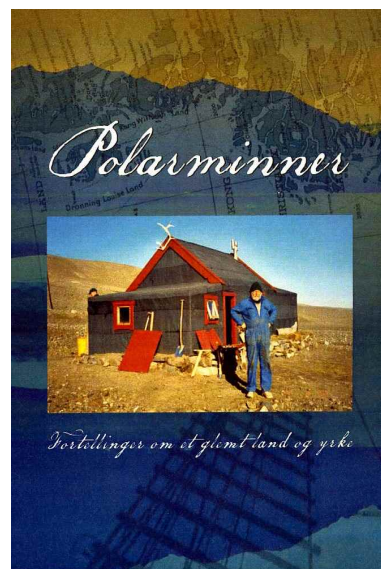
Av Harald Kjelås

Advokat Asbjørn Skotte på Sjøholt har starta eige forlag, og har gitt ut si første bok.

Med hans årelange interesse for oljeleiting og anna forretningsdrift i polare strøk, er det ikkje unaturleg at den første boka er ei bok om nettopp det. Boka «Polarminner» er først og fremst polarpioneren Ivar Ytreland frå Ålesund si forteljing om eit eventyrleg liv som pelsjeger på Nordaust-Grønland og om hans møte med andre fangstfolk. Boka er gitt ut i høve at vi nå har starta på det nye polaråret, ei markering som skal vare i to år.

Ivar Ytreland er ålesundar god som nokon, og det er mykje lokalhistorie også i denne boka, der han auser av sin store kunnskap om fangstmannstida på Nordaust-Grønland frå 1908 til 1960. Det var i dette området ei gruppe norske fangstmenn i 1931 okkuperte eit stort landområdet som vart døypt Eirik Raudes land. Norge tapte som kjent saka mot Danmark i folkerettsdomstolen i Haag i 1933, men fangstlivet kunne halde fram. Ytreland fortel om fangstmannslivet slik han opplevde det. Han fortel om mange av dei norske fangsthyttene, om isen og isolasjonen, om moskusen og moskusjakt, og isbjørnjakt og anna jakt. Han fortel også om polargalskap, om ishavsskipper Kristoffer Marø, om skutene «Polarbjørn» og «Veslekari». I boka er det også tatt med ein artikkel av dansken Terkel Christensen om Aust og Nordaust Grønland. Ytreland skriv om Jan Mayen og saga bak Seppalasleden ved Ålesunds Museum. Som forretningsmann er Ivar Ytreland mest kjent som oljepioner. Han var sentral i Norsk Polarnavigasjon og Norsk Vikingolje. Han har vore fylkesordførar i Sør-Trøndelag og mykje meir. I ein del to i boka fortel Arnfinn Klungsøyr Karlsen om firmaet sitt, Polargodt AS, og i ein del tre fortel Asbjørn Skotte om sine engasjement i polare strøk, mellom anna gjennom selskapet Nordic Petroleum.

Ei leseverdig og flott bok er det blitt.

Usedvanlig viktig bidrag til norsk polarlitteratur

Av Per Johnson

Jeg tror nok de fleste lesere med interesse for natur og friluftsliv i arktiske strøk vil ha glede av denne boka. Jeg har selv levd som fangstmann på Svalbard og har derfor en spesiell forutsetning for å vurdere stoffet, og å lese mellom linjene.

Forfatteren skildrer livet som fangstmann på Øst Grønland på en enestående måte. Jeg har aldri lest noe lignende. På hver eneste side finner en utfyllende beskrivelser av situasjoner og hendelser som jeg kjenner igjen fra min tid som fangstmann. Boka er full av detaljer som en profesjonell forfatter aldri kunne få tak i. Kommentarer og dagboksitater lyser av selvvopplevelse. Boka er et usedvanlig viktig bidrag til norsk polarlitteratur.

Boka Polarminner kan ein bestille frå Ishavsmuseet. Tlf. 700 92 004 – e-post webjorn@ishavsmuseet.no 224 sider A4 format kr. 298,- + porto.

Her kjem kapitlet Ukjent tungemål:

UKJENT TUNGEMÅL.

Den gamle selfangeren I/S «Søndmøringen» av Tjørvåg på Sunnmøre var hver sommer fra 1948-52 ekspedisjonsfartøy til Nordøst-Grønland for det danske Østgrønlandsk Fangstkompani Nanok A/S (Nanok). Den brakte forsyninger og fangstfolk til Nanok's fangststasjoner. «Søndmøringen» hadde et meget godt og arbeidsomt mannskap, og en meget dyktig skipper Arnulf Sandvik – som mange sunnmøringer fra ytre Sunnmøre hadde han en karakteristiske dialekt som ofte var uforståelig for danskene.

Sommeren 1951 drev min far, min gode venn Kasper Andresen og jeg kommersielt laksefiske (sjørøye) på Zackenberg, Nordøst-Grønland, 74 ° 30' Nord. En dag ankret I/S «Polarstar» med sin legendariske skipper Kristoffer Marø opp ved Zackenberg for å losse forsyninger til Dansk Pearyland Ekspedisjonen som hadde sin sydbase her .

Vi tok en pause i laksefisket, og dro ombord i «Polarstar» hvor vi ble sittende i bestikken å prate med Marø. Som vanlig stod skipsradioen påslått, og vi kunne følge div. samtaler og oppkallinger.

Plutselig hørte vi den danske radio- og værstasjon på Nordøst-Grønland, "Daneborg", anropte «Søndmøringen»:

«Hallo "Søndmøringen", hallo "Søndmøringen", dette er "Daneborg Radio" - hvor er I, og hvad laver I ? Over.»

Etter et øyeblikk svarte skipper Sandvik på "Søndmøringen": « 'allo "Daneborg", 'allo "Daneborg", ditta he "Sunnmøringen", høss ligg hutafor 'ockstetter hå bauer, hover.»

"Daneborg" kom så tilbake:» Hallo "Søndmøringen", jeg fikk ikke li'e fat i hvad du sagde, vær venlig at gjentage. Over».

Sandvik tilbake igjen: «'allo "Daneborg", ditta he "Sunnmøringen", høss ligg hutafor 'ockstetter hå bauer. Hover .»

"Daneborg" tilbake: « Hallo "Søndmøringen", det er så mange atmosfæriske forstyrrelser - så venligst gjentage dit svar. Over»

"Søndmøringen" tilbake:» 'allo "Daneborg", ditta he "Sunnmøringen", høss ligg hutafor 'ockstetter hå bauer, hover» .

Vår samtale i bestikken på «Polarstar» var forlengst stilnet, og vi lyttet spent på radiosamtalene som fortsatte med at telegrafisten på "Daneborg" anropte "Søndmøringen" med forskjellige unnskyldninger. Han skjønte tydeligvis ikke et kvadder av hva skipper Sandvik sa, og gjentok gang etter gang, men ville ikke innrømme dette i klart språk. Samtalene fikk etter hvert et komisk tilsnitt før telegrafisten på "Daneborg" ga opp.. Da tok skipper Marø på "Polarstar" mikrofonen og kalte opp "Daneborg Radio" og sa at han." hadde hørt på radiosamtalene med «Søndmøringen», og forklarte at det skipper Sandvik prøvde å fortelle var at: «Søndmøringen" nå lå utenfor Hochstetter Forland og brøt is. Daneborg takket pent for forklaringen, og innrømmet at de ikke hadde forstått hva skipper Sandvik gang etter gang gjentok. Telegrafisten hadde nok vært for høflig til å si fra at han ikke skjønte skipper Sandviks spesielle sunnmørske tungemål (halvemål). Halvemål var en spesiell sunnmørsdialekt karakterisert ved at man i ord som begynte med H foran en vokal sløyfet H-lyden, eksempel: hest ble til est. I ord som begynte med en vokal satte man inne en H-lyd foran vokalen, eksempel: ute ble til hute. Det er neppe mange som snakker "halvemål" i dag.

Amundsen-villaen kunne heitt noko anna.

Av Finn Sindre Eliassen

Den verna Amundsen-villaen i Ny-Ålesund på Svalbard har vore omtalt i TV og aviser i sommar i samband med ei omfattande restaurering av huset. Handverkarane har murt ny pipe, rive uoriginal bordkledning og reparert takktekkinga. Og innvendig er det sett i stand historisk verdfulle veggmaleri.

Det mange kanskje ikkje veit, er at villaen like gjerne kunne heitt Brandal-villaen etter ishavspioneren Peter S. Brandal. Det var han som fekk bygd villaen i 1918 for direktørane i Kings Bay Kull Comp. A/S. Det er det einaste huset i Ny-Ålesund som er bygd i ein enkel jugendstil.

Peter S. Brandal grunnla Kings Bay Kull Comp. A/S i 1916 i lag med forretningsmenn i Ålesund for å sikre kol til selfangstskutene sine som hadde stimmaskinar på den tid. Engelskmennene nekta han å kjøpe kol. Han bygde jarnbane i Ny-Ålesund – eller Brandal City som staden heitte den første tida. Jernbanen var den nørdeste i verda, med fem lokomotiv og 35 vogner.

Peter S. Brandal var med i styret for Kings Bay Kull Comp. A/S frå 1916 - 1933. Fleire år som formann og nestformann. Gjennom det arbeidet vart Peter S. Brandal kjend med Roald Amundsen. Han gav Roald Amundsen dei beste vilkår i Ny-Ålesund under arbeidet med polarferdene i 1925 og 1926. Det var i mai dei to åra at Amundsen og mennene hans brukte villaen i korte periodar. Det er bakgrunnen for at huset har fått namnet Amundsen-villaen.

Det voks fram eit godt venskap mellom dei mennene. Det vert enno hugsa i Brandal at Roald Amundsen eit år på veg nordover landa med sjøfly på fjorden ved bustadhuset til Peter S. Brandal og let seg ro i land på gjesting. Året var truleg 1926. Då Roald Amundsen forsvann med flyet Latham i 1928, sende Peter S. Brandal to av ishavsskutene sine av garde for å leite etter han.

I 2002 vart det oppdaga maleri frå kampen om Nordpolen på to av veggene i førsteetasje. Noko av panelet er dekorert med maleri av scener frå Amundsen sine polarekspedisjonar. Mellom anna freistnaden på å flyge til Nordpolen i 1925 med flybåtane N24 og N25 og ekspedisjonen året etter med luftskipet Norge som flaug nonstop frå Ny-Ålesund over Nordpolen til Alaska. Bilda er mala av den svenske meteorologen og polarforskarer Finn Malmgren som var med i luftskipet Norge. Då handverkarar og kulturminnefolk arbeidde med å avdekkje veggmaleria i fjor, fann dei maleri frå seinare tid i rommet ved sida av. Dei vart truleg malte då villaen vart brukt som bar på slutten av 1930-talet. Også dei maleria skal takast vare på. Mellom 1956 og -62 vart Amundsen-villaen modernisert og ominnreidd til husvære, og då vart det gjort ein god del arbeid i villaen. Første etasje i Amundsen-villaen skal no bli representasjonslokale og andre etasje blir husvære for direktøren i eigendomsselskapet Kings Bay som er et heileigd selskap av Nærings- og handelsdepartementet.

Kjelder:

Svalbardposten

Riksantikvaren – www.riksantikvaren.no

Webjørn Landmark ved Ishavsmuseet i Brandal
Peter S. Brandal og Mikael Knutsen på trappa til villaen.

Henrik Landmark i vesterveg:

Seilas i «Keiseren»

Av Henrik Landmark

Siste del frå dagboka til Henrik Landmark med Havella til Grønland i 1990.

Klokka vart bort imot 12 på dagen før vi kom oss til å lette anker i Strindberg. Det var snart morgon før vi gjekk til køys i går. Men det har lite å sei her. Det er like lyst natt som dag, og veret er framleis fint.

I dag skal vi seile i Keiser Franz Josephs fjord, eller: verdens vakraste fjord, som han også er blitt kalla. Det skal bli eitt av høgdepunkta for turen, og som vi har sett fram til med store forventningar. Og så snart vi rundar kappet utanfor Strindberg, byrjar vi å sjå dei store glitrande isfjella. Heile fjorden er full av isfjell.

Heile fjorden var full av isfjell.

Omlag alle er så svære at dei står på grunn. Som kjent så er det berre ein tiendedel vi ser over sjøen, ni tiendedelar er under vatnet. I allefall så kan vi ikkje sjå at nokon av dei er i drift. Det er ikkje heilt klar himmel i dag, men sola skin igjennom av og til. Og det glitrar og blenkjer i isfjella. Nokre er heilt kvite, andre lyseblå, nokre har grønt skjer i seg, og jamvel ein svak rosa farge kan vi sjå. Så snart vi rundar inn den smalare delen av fjorden, så vert det fleire og fleire isfjell å sjå.

Sjølve fjorden er også sjeldan vakker. Den er ikkje bein i så svært lange strekningar, men svingar og har bukter og fjordarmar til sides. Den er forholdsvis smal og på begge sider omkransa av utruleg vakre fjell. Lenger framme kan vi sjå i «Teufels schloss», eit sjeldant vakkert fjell. Det står for seg sjølv, litt frå land. Og er som eit seilingsmerke i fjorden. Det er ikkje så svært høgt, men så spesielt i farge og form at det er vanskeleg å ta augene frå det.

Vi svingar inn til Ymer-Øya. Der er ei fin bukt som heiter blomsterbukta og der er ei fangsthytte som heiter Varghiet. Vi går i land her. Varghiet har hatt besøk av isbjørn som har rydda veg for oss,

så vi slepp å late opp døra.

Halve veggen er innslått. Hytta er i ei elendig forfatning. Men vi fann ei hyttebok også her, så vi gjorde det klart for andre langvegsfarande at vi var her i august 1990.

Her er ein fin smal dal som strekker seg bakover, og som kartet syner så skal her vere eit vatn lenger oppe i fjellet som heiter: Noa's sjø. Dit har vi tenkt oss. Den må vi sjå. Det var ikkje så altfor langt dit, og snart er vi på høgda og kan nyte synet av Noa's sjø. Lenger bak kan vi skimte i Dusen-fjorden som her nesten deler YmerØya i to. Nede i eit dalsøkk kan vi sjå ein einsleg moskusokse som går og beiter. Det er sikkert ein gamling som er utstøytt av flokken. Slike skal vere farlege å kome nær, så ingen av oss har lyst til å gå vidare innover. Det er ikkje nødvendig heller, vi er på høgda og kan nyte utsikta herifrå. Skal tru korleis denne sjøen har fått eit slikt namn? Den som har sett namn på sjøen kan då umuleg ha kunna bibelsoga si rett. Arka til Noa landa då på ein fjelltopp, og ikkje i ein sjø.

Vi føler oss små og åleine. Her har sikkert ikkje vore folk på årtier. Så plutseleg; som svar på tankane, så ser vi stripa etter eit fly på himmelen. Då reiser vi oss og går ned att, vi var ikkje åleine menneske i verda likevel.

Så snart vi er ombord, lettar vi anker og går ut frå Blomsterbukta. Ein fin plass, men blomster fann vi ikkje der.

Vi kryssar oss vidare veg mellom isfjella: Så snart vi rundar Kapp Mohn, vert fjorden trangare og det vert fleire og fleire isfjell å sjå. Lenger framme ser det ut til at fjorden er stengd av to store isfjell som ligg tett i lag. Til styrbord for isfjella ser det ut til å vere farbar veg. Men eg seier på skøy til Audun, som står til rors: Du styrer vel mellom dei to isfjella? Javel, seier han og legg kursen rett på. Opninga mellom isfjella er brei nok for «Havella», men jamen var det vågsamt å gå så nær. Isfjella er dei høgaste og største vi hittil har sett. Etterpå angra vi bae to på at vi ikkje la skuta stilt og gjekk ut i. gummibåten for å fotografere...

Vi er no i Antarciticsundet, og er snart ferdig med «Keisaren».

Denne turen eg har vore med på i dag, gjennom Franz Josephsfjorden, er så absolutt det finaste eg har opplevd av naturscener. Og eg får vel knappast sjå noko vakrare nokon gong.

Vi skal stoppe ved «Ella øy», og kjem dit seint på kvelden. Her er dansk stasjon og nokre få av Sirius-patruljen held til her. To hyggelege danskar kjem ombord og byd oss i land på fest. Men no er eg i så underskot på sovn, at no må eg køye for å prøve på å få sove litt.

Skodda heng lavt over øya då eg går under dekk. Vonar at ho lettar til i morgon tidleg, for vi har tenkt oss på fjelltur. Her er eit kjent fjell på ca 1600-1700 meter som heiter «Bastionen», det har vi tenkt å prøve oss på i morgon. Ellaøya er ei forholdsvis stor øy som ligg midt i eit fjordkompleks der seks fjordar møtest. Her har den danske Sirius-patruljen sin sommarstasjon. Det er tre mann: som held til her og alle har tittelen av over-sersjant. Det er ein svært velstelt stasjon; alle hus og

Kvilepausene vart tidtare.

flytebrygger er fint raudmåla. Vi er dei første som vitjar dei i år, - og dei er svært glade for å få besøk. Skodda har letta, sola skin frå skyfri himmel og vi gjer oss klare til fjelltur. Vi har teke mål av oss å beseire «Bastionen» i dag. Det er eit 1600 meter høgt fjell, som ligg lenger inne på øya. Med ein appelsin og to brødsiver på lomma, legg eg hendene på ryggen og skrittart overmodig i veg. - Her skal du branddøling sjå - Men; dette var ein litt annan fjelltur enn ein vanleg søndagstur på Skolma. Vegen var bakke opp og bakke ned i det uendelege innover øya. Underlaget var dels småstein og grus som rulla unda føtene. Det var varmt, lite drikkevatt var å finne. Kvilepausene vart tittare og tittare. Etter tre og ein halv times marsj var vi komne i ca. 1000 meters høgde.

Der hadde vi ein lang kvilepause, spakt kjem det frå ei av jentene: - Er det noken som vil fylgje meg om eg vel å snu her? Ja -! Det ville alle. Alle saman så hadde vi nok hatt same tankane der vi krabba opp den siste bakken på alle fire. Men ingen ville vedgå det. Men no var avgjerda teka og dermed så hadde vi god tid igjen. Nistepakkane kom fram og praten gjekk lysteleg. På toppen, -kva skulle vi der? Det var ein fjelltur vi skulle ha, og det hadde vi fått. Både nok og for mykje av. No kunne vi nyte den fine utsikta, herifrå.

Langt, langt der nede på sjøen kunne vi sjå ein liten kvit prikk, det måtte vere «Havella». -I kikkerten kunne vi sjå ein moskusfamilie som tok seg opp etter ein grushaug. Kalven streva hardt for å kome seg opp. Men vel oppkomen så legg han seg på rygg og rutsjar nedatt. Mora tykte tydelegvis dette var morosamt, for brått så legg ho i veg ho også. Berre oksen står igjen og ventar på toppen. På vegen nedatt kom vi fram på fleire småflokkar med moskus, men så snart vi nærmar oss så legg dei i veg over alle haugar. Etter vel seks timars marsj, så er vi ombord. Thorseth har steikt ein herleg biff til oss, og no smakar det verkeleg både med mat og drikke. Då vi lettart anker og går ut frå øya, vil Thorseth gå rundt og bak øya. Han har vore her før og vil gjerne vise oss baksida også. Og den var sanneleg eit syn verdt. Aldri før har eg sett steilare klippe. Ein heilt loddrett fjellvegg, utan ei einaste berghylle eller avsats. Heile fjellveggen som støypt i glas. Det er

ikkje vanskeleg å forstå at dette fjellet har fått namnet Bastionen. Vi er no i Kong Oscar-fjorden, men vi skal ein liten avstikkar inn i Alpefjorden. Og den byr igjen på ei overrasking, der fjorden smalnar av inn mot botnen, er han halvvegs stengd av ei brearm som kjem sigande ned dalen her. Det er ein gamal og skiten bre. Vi kastar anker opp under breen og går med gummibåten heilt inn til botnen av fjorden. Fjella her er heilt ulikt det vi tidlegare har sett. Ei flogbratt og taggete fjellrekke på båe sider av fjorden. Med spisse tindar som liknar på fjella i Alpane. Vi låg ikkje lenge her, men gjekk vidare til Sunnmørsheimen på Kapp Pettersen. I dei danske papira heiter denne stasjonen berre Kapp Pettersen. Kan hende har det vore vanskeleg for dei å akseptere dette «Sunnmørsnamnet».

Utanfor kappet ligg to små holmar, eller bergknattar med artige fargar og formasjonar i berget. Mestervig, som var vår neste stopp, er ein forlaten dansk stasjon. Danskane prøvde seg med gruvedrift her, men det gav lita lønsemd og er no nedlagt. Hus og tankanlegg er intakt og fint måla og stelt. Jamvel eit par motorbåtar står klar på land. Alt i fin orden, men folk var her ikkje. Den siste norske fangststasjonen som vi var innom var Antartichavna.

Her er hytta i bra stand og plakaten som Jonas Karlsbakk måla på veggen i 1930 er godt leseleg endå. Det var Aambakk og Karlsbakk som bygde denne stasjonen i 1930 og samtidig annekterte dei terrenget her for Møre-Grønlands-ekspedisjonen.

Dei to damene vi har med oss leitar ivrig etter ting frå far sin. Og dei finn også saker her som dei med sikkerheit kan kjenne att. Dei har med soveposar og har tenkt å ligge i denne hytta i natt. Men her var svært rått inne og lite triveleg, så det vart til, at damene likevel gjekk ombord igjen.

Vi er no ferdig med seilasen vår i Eirik Raudes land, og skal sørover Liverpool-kysten til Scoresbysund. Det er med ei viss spenning vi legg ut på denne siste etappen av turen. Før eg reiste heimanfrå var det enkelte som sa at: får dokke ikkje vanskar før, så får dokke det på Liverpoolkysten -. Isen ligg ofte tettpakka heilt i land her. Her var det også at Ragnar Thorseth forliste med «Santho» i 1982. Men vi har, som vanleg på denne turen, lukka med oss. Rett nok får vi kuling ut på natta, av og til kanskje opp i stiv kuling. Men is ser vi lite til. Enkelte småflak og knultar må vi styre klar, men det går bra- og fram på morgonsida svingar vi inn forbi Kapp Tobin og kastar anker utfot Scoresbysund. Her går vi i land, ringer heim og får også kjøpt det vi treng i butikken. Scoresbysund er ein liten uryddig by. Danskane har samla eskimoar her som før budde på små fangstplassar rundt i området.

Morgonen etter legg vi ut på heimreise. Nokre timar frå land, møter vi drivisbelte. Isen er ikkje så tettpakka og etter 7 timars gange i is, så er vi gjennom og legg kursen for Island. - Men det er ei anna historie.

Ein dyktig formidlar

Museumsgründeren Henrik Landmark var ikkje berre grunnleggjar av Ishavsmuseet. Han var også ein dyktig formidlar. Han hadde rettnok ikkje den lengste fartstida på ishavet, men han hadde fleire turar til Newfoundland med 'Isflora' og 'Polaris'. Til gjengjeld levde han i ishavsbygda Brandal og han hadde alle sansar opne. Frå tidleg i livet samla han inntrykk frå, og meir handfast materiale om, den næringa som nå for det meste er historie. Henrik hadde evne til å formidle kunnskapane og ikkje minst tilpasse forteljingar og forklaringar til det publikum han hadde framfor seg. Det kunne vere ei oppleving berre å observere korleis han handterte det publikum han hadde føre seg. I det gamle museet var fleire geværprosjekt, blykuler av gammal type, utstilt på ei hylle – usikra og

unekteleg til ei viss freisting for langfingra gutungar. På same tid som Henrik gjennomførte omvisingane, følgde han også med om nokon av dei besøkande nappa til seg nokon av blykulene. Frå tid til anna stoppa han gutungar før dei forlet museet, bad dei tømme lommene og sytte for at blykulene kom på plass igjen. (I det nye museet er blykulene betre sikra i ein glasmonter).

Henrik hadde også ei fin evne til å peile inn kven han hadde føre seg og kor sterkt krydra historier dei tolte. Han begynte gjerne med historier av det meir neddempa slaget. Etter kvart som han registrerte reaksjonane, serverte han sterkare historier.

Frå tid til anna hadde eg gleda av å observere slike forestillingar frå sidelinja. Henrik flytte seg rundt i lokalet under omvisingane. Ein gong passerte han meg på nært hald og spurde meg lågmælt: - Trur du dei toler den om bjørnungen? Henrik visste at eg kjende historia om bjørnungen frå før. Men overraska over å bli tilspurd om noko slikt, kom eg meg ikkje til noko anna enn å mumle eit ja. Dermed serverte Henrik følgjande historie:

Ein del av skutene som kom til under oppgangstidene under første verdskrig hadde rundhus (skråhus). Det var dekkshus som var plassert på eine sida eller på begge sider på framdekket, om lag ved vanta til frammasta eller av og til lenger framme mot baugen. Rundhusa hadde fleire funksjonar. Der var gjerne eit rom for ulike reiskapar, der var gjerne lampeskap og gjerne også eit avlukke som tente som do.

Ein gong på fangst med ei av dei mindre skutene sat stuerten på do i rundhuset, med buksene ved knea og med døra opa. Mannskapet hadde fanga ein levande isbjørnunge. Ved sal til dyrehage ville bjørnunar vere bra tilskot til fortienesta på turen. Karane hadde snikra eit provisorisk og heller spinkelt bur for bjørnungen, plassert på romluka.

Stuerten sat på dobenken i sine eigne funderingar då han gjennom den opne døra oppdaga at bjørnungen var i ferd med å bryte seg ut av buret. Stuerten forstod at han måtte hindre at noko av fortienesta på turen spaserte over bord og ut på isen på sine eigne labbar. Utan å ta omsyn til at han hadde buksene nede på knea slengde stuerten seg frå dodøra og greidde å gripe tak i den eina baklabben til bjørnungen. Bjørnungen var ikkje innstilt på å la seg stoppe og bli plassert i buret igjen. Det heile resulterte i eit reelt basketak mellom bjørnungen og stuerten ved romluka på dekk – stuerten heile tida med buksene ved knea.

Akkurat då kom ein av karane opp frå ruffen og vart vitne til opptrinnet. Han misforstod det han såg og trudde at han var vitne til noko virkelig pikant. I staden for å hjelpe stuerten med å få kontroll over bjørnungen, snudde han kjapt tilbake til nedgangskappa og ropte ned til karane i ruffen : - No kara, no må dokke skunde dokke å kome opp og sjå korleis stuerten står i med bjørnen!

Magnus Sefland

Henrik Landmark under ei omvising i «gamle» museet.

Ny ishavsbok i haust

Isflaket kjem i bokform.

Boka kjem 1. november og inneheld i hovudsak eit utval artiklar frå Isflaket frå starten i 1999 til i fjor. I tillegg er det teke med ein del innsendt stoff. Og det er skrive nokre nye intervju. Boka blir rikt illustrert med bilde frå Ishavsmuseet sitt unike fotoarkiv. Bergljot Sandvik frå Ørsta – enkje etter den kjende og respekterte ishavsskipperen Jarle Sandvik – representerer i lag med dei tre borna dei som var heime medan ektemann og far var vekke på ishavet. Gunnar Wiik som i lag med Magnus Sefland og Finn Sindre Eliassen står bak den nye boka, skreiv dei to artiklane nedanfor for Sunnmørsposten no i sommar.

Tekst og bilde: Gunnar Wiik

”Bella” - ishavskjerringa frå Hovdebygda

Bergljot ”Bella” Sandvik (80) bur i Hovdebygda. Bergljot er kjent for å ha mange jern i elden. Ho er også fascinert av ishavshistorier og dei mange tinga ein finn på museet på Brandal.

Heime i Hovdebygda har Bergljot blitt kjent som revydame, der ho har deltatt på alle revyane sidan 1982, unntatt i fjor.

Då måtte eg berre kapitulere, smiler Bergljot, som aller helst vil bli kalla ”Bella”. - Eg fekk hjerteflimmer og vart lagt inn på sjukehus. Dei konstaterte at blodtrykket var høgt, og eg fekk beskjed om å stå over revyen. Bergljot, som fylte 80 år 1. august, gifta seg med Jarle Sandvik då ho var 22 år gammal. Ektemannen hennar skulle bli ein av dei store ishavsskipperane. Den sprudlande 80-åringen kan sjå tilbake på eit rikt liv. Ho har vore heimeverande husmor, arbeidar på Ørsta kleklypefabrikk, butikkmedarbeidar og barnehageassistent.

Bergljot ”Bella” Sandvik jubilerer med 80 spreke år 1. august. Her er ho fotografert ved skulpturen ”Ishavskjerringa” ved Ishavsmuseet Aarvak på Brandal.

Men også kjent som kona til, og enka etter, ishavsskipper Jarle Sandvik. Dei to fekk tvillingar året etter dei gifta seg, og no måtte Bergljot passe ungane. Mora hennar var sjuk, og ingen kunne steppe inn for barnepass så lenge Jarle var på selfangst eller ekspedisjonar. Livet som heimeverande husmor kunne også vere ei påkjenning. Det var eit risikofyllt liv i ishavet, men Bergljot og andre som var heime, fekk sjeldan nyss i dei dramatiske episodane. Typisk for dei såkalte ”isens menn” var at dei ikkje ville uroe dei som var på land med historier om uregjerlege naturkrefter, forlis og nesten-forlis.

- I ettertid har eg lest meg til mykje som eg ikkje fekk høyre om, - mellom anna eit isfjell som var på veg til å smadre "Polarhav" på prøveselfangst i Antarktis, ein gong tidleg på 60-talet. Ektemannen min, som var overstyrmann på skuta då dette skjedde, fortalde meg ingenting om dramaet som hadde utspelt seg. Eg hadde aldri høyrte om nesten-forliset. Dette var noko Jarle ville ta med seg i grava.

- Eg leste om hendinga i boka til Sigmund Bøe før Jarle døde, men eg ville ikkje konfronterte han med det.

Bergljot let seg intervju under eit besøk ved "Ishavsmuseet Aarvak" på Brandal, og innrømmer at ho let seg fascinere av dei mange historiene ho aldri fekk fortalt. Medan andre historier kom fram i dagen. På ishavsmuseet finn vi fleire "spor" etter hennar avdøde ektemann, Jarle. Mellom anna ei veske som han sjølv hadde sydd, og som blei brukt til å ha sprengstoff i. På museet heng det også eit stort tinnfat - ei gåve Jarle Sandvik og "Polarhav" fekk som takk for den heltemodige innsatsen dei stod for under den dramatiske redningsaksjonen då gods-, bil- og personferga "Skagerak" forliste 7. september 1966.

Fatet var ei stund om bord i "Polarhav". Då det blei snakk om at denne skuta skulle seljast til ein kjøpar i utlandet, skal Jarle Sandvik ha reagert raskt. Den tidlegare ishavsskipperen ville ikkje at fatet, og det spesielle minnet knytt til det, skulle hamne på avvegar. Han fekk gehør for dette og henta dermed heim fatet. Etter nokre år med oppbevaring i si eiga kjellarstove bestemte Jarle seg for å gi det til ishavsmuseet; Sandvik kjente godt bestyraren, Henrik Landmark, faren til Webjørn Landmark, som er dagleg leiar for museet i dag.

-Mange av dei som var involvert i forliset, og redningsaksjonen som følgte, deltok under den høgtidlege og rørende markeringa då mannen min overrakk fatet til Ishavsmuseet Aarvak. Særleg sterkt for Jarle og dei som var mannskap på "Polarhav" den gongen, var det å få møte att den vesle jenta som dei redda. No var ho blitt stor. Det var også gjensynsgleda, det må seiast. Kvar enkelt av mannskapet fekk gåver med henne.

Bergljot Sandvik meiner det er viktig å ta vare på kulturminne og spesielle ting - som skildrar ei historie - for ettertida, og ønskjer no å gi museet fleire klenodier som tilhørte ektemannen hennar.

-Det er i Jarle si ånd, smiler "Bella".

Bergljot Sandvik seier ho prøvde å følgje med på ishavslivet, men har i ettertid forstått at det slett ikkje var alt hennar avdøde ektemann, Jarle Sandvik, ville fortelje henne om ting han opplevde i sitt yrkesliv som ishavsskipper.

Tekst og bilde: Gunnar Wiik

Ishavshistorie mellom to permar

Som redaktør av polartidsskriftet "Isflaket" ønsker Finn Sindre Eliassen å dokumentere ei næring og eit folk for ettertida – i eit hendig format – slik at også oppveksande generasjonar kan få eit innblikk i denne historia.

Snart kjem "Isflaket" i bokversjon. Bergljot "Bella" Sandvik er mellom intervjuobjekta i boka, som på ein interessant og utfyllande måte kommenterer ishavssoge som ektemannen hennar, ishavsskipper Jarle Sandvik, har tatt del i. Ein eigen bolk i boka omhandlar opplevingane hans. For det handlar om folket; om menn som drog i isen for å skaffe pengar til kone og barn, og dei som var heime og engsta seg. Forlisa var mange; risikoen stor. Også dei som var heime kunne ha det vanskeleg, eit perspektiv vi også kjem inn på i boka, seier redaktør og debutforfattar Eliassen.

Ishavsveteranane er gjerne blitt gamle no. Nokre har allereie falle ifrå. Det hastar derfor med å få gjort intervju og såleis notere ned deira minner, deira historier og erfaringar for ettertida. Ishavskulturen, og ikkje minst erfaringane til desse karane, er verdifulle å ta med seg.

Isflaket-redaktøren meiner boka vil kunne fungere både som ein viktig kulturformidlar og eit verkty til å forstå bakgrunnen for ting vi gjer i dag. Mange av dei erfarne folka med bakgrunn i ishavet formidla vidare erfaring som har blitt brukt til å utvikle skip og vekst i den maritime klynga på søre Sunnmøre. Denne boka handlar ikkje om dei mange skutene; dette har vore gjort før. Denne boka fokuserer på folket og deira erfaringar og kjensler knytt til ishavet. Om dette er det hittil lite som har blitt formidla mellom to permar, fastslår Finn Sindre Eliassen, som fortel at boka hans kjem i handelen ein gong på seinhausten i år.

Finn Sindre Eliassen er redaktør og skribent i polarmagasinet "Isflaket". Han har sjølv ikkje vore i isen, men brenn likevel for å formidle ishavstradisjon og historier knytt til denne. Til hausten kjem første bind av bokverket.

Førehandsbestilling av den nye Isflaket-boka

Boka kan førehandsbestillast frå Ishavsmuseet. Sidetalet er 224, boka er rikt illustrert og har stort format. Prisen er kr. 395,-

Om du bestiller Ivar Ytreland si bok Polarminner og Isflaket-boka samstundes får du begge for kr. 548,- + porto.

Bestill allereie no og få boka i postkassa når ho er klar.

webjorn@ishavsmuseet.no

Flott film frå Vestisen

Av Finn Sindre Eliassen

Polarfangst – de siste selfangere.

Dokumentarfilm frå 1996, Produsert av Knut Skoglund. Manus og regi Knut Skoglund og Svein Andersen.

51 minutt. VHS.

Det er ikkje alltid berre bøker som står i bokhylla, denne gongen er det ikkje ei bok eg har plukka fram, men ein film som stod plassert mellom polarbøkene. Det er ein film som godt fortener å få omtale fordi den har mange kvalitetar. Filmen gir eit sant bilde av selfangsten slik han blei driven. Og vi møter dyktige og reflekterte folk som fortener den største respekt for det dei gjorde og det dei stod for. Og filmen spør om norsk selfangst har ei framtid.

Eg trur at filmen er ukjent for mange som kunne ha interesse av å sjå den. Filmen tek oss med på ein tur med fangstskuta «Polarfangst» av Tromsø i 1991; på ein tur i drivisen mellom Aust-Grønland og Jan Mayen – det enorme og ofte stormfulle området som vert kalla Vestisen.

Turen starta dårleg. Det var uroleg vêr med mykje vind og nedbør. Det er noko av det verste på ishavet. Selen blir ekstra vår og vanskeleg å kome inn på. Dei hadde ei kvote på 2 700 dyr. Og etter tre veker i drivisen såg det dårleg ut. - Visste eg ikkje betre, kunne eg tru at der ikkje var sel, seier skipper Stark. Men så kjem dei fram på ei samling dyr som truleg talde nærare 6000 dyr. Og dei tok dei dyra dei skulle ha.

Vi møter sentrale personar om bord i skuta, først og fremst fangstmann Eilif Olsen frå Malangseidet, 1. skyttar Inge Johansen og skipper Paul Stark frå Tromsø. Filmen tek utgangspunkt i Olsen og Johansen sin bakgrunn på småbruka deira i Troms. Vi får sjå opptak frå arbeidet med slåttonn og slakting.

Dette vert i filmen sett opp mot den urbane underhaldningsindustrien med dyr i hovudrollene. Filmen opnar med dei velregisserte protestaksjonane i Paris med Brigitte Bardot som gallionsfigur. Og vi får sjå ein sel som opptrer med kunstar i ein dyrepark i USA.

Ein av dei som filmen går tett på, er fangstmann Eilif Olsen. Han kommenterer demonstrasjonane mot norsk selfangst i Paris – der dei ropar at nordmenn er mordarar - på denne måten: - Man blir makteslaus, når man høyrer kva man blir beskyldt for, men dei treng ikkje nokon politibeskyttelse, dei kan gå trygt for meg, iallfall.

Eg synest også det er opprørande å sjå demonstrasjonane utanfor den norske ambassaden i Paris der demonstrantane kravde boikott av norske varer. Eg hadde funne det meir naturleg om Brigitte Bardot gjekk i tog mot eigne styresmakter og deira ugjerningar i kolonikrigane i Algerie og Vietnam.

Eilif Olsen var på sin første tur på selfangst som syttenåring i 1947. Faren ville ikkje at han skulle begynne på ishavet. Men det gjorde han, han ordna seg plass på ei skute. - Ein selfangar då, det var ein akta mann, seier Olsen. Den første turen hans vart ein god tur. Han tente 5000 kroner, det var mykje pengar på ein tre vekers tur. Og han kjøpte seg ny dress og ei ny kappe. Filmen har opptak frå eit slakteri der dei slaktar sauer og deler opp sauekjøt. Eilif Olsen seier at han aldri har sett på slakting av dyr som noko umenneskjeleg. - Ein dag vert det vel hets mot slakting også, seier Eilif

Olsen, - tidene forandrar seg og folk veit snart ikkje kvar maten kjem frå.

Det same er skipper Paul Stark inne på: - Når man ikkje har noko forhold til fangst og jakt, så er det vel lett å synest synd på dei dyra her. Og Stark seier ettertenksamt dette: - Det er vanskeleg for oss å forstå dette her, for det er masse folk som er langt borte frå det her, og ikkje veit kvar verken biffen eller hamburgaren kjem frå.

Stark gir heller ikkje mykje for selfangstmotstandarane som dukka opp på 60- og 70-talet: - Motstanden starta med innleigde folk på Newfoundland som blei fotograferte, og dei gjorde ting som skikkelege selfangarar ikkje ville gjere. Og så når dei bilda blei publiserte, så skapte det selvfølgelig avsky, seier Stark.

Fangstmann Inge Johansen dreiv kombinasjonsbruk; han hadde eit småbruk og var med på fangst og fiske ved sida av for å skaffe pengar til livsopphaldet. Arbeidet på småbruket gjorde at han fekk eit ope og naturleg forhold til slakting. Noko han tok med seg som fangstmann på ishavet.

Skipper Paul Stark har tru på framtida for selfangsten: - I Vesterisen ser vi helt tydelig en økning i selbestanden og der er muligheter for eksport til Østen, så selfangstnæringa har nok ei framtid, men vi treng ei tid til å bygge det opp slik at det ikkje trengst offentlig støtte.

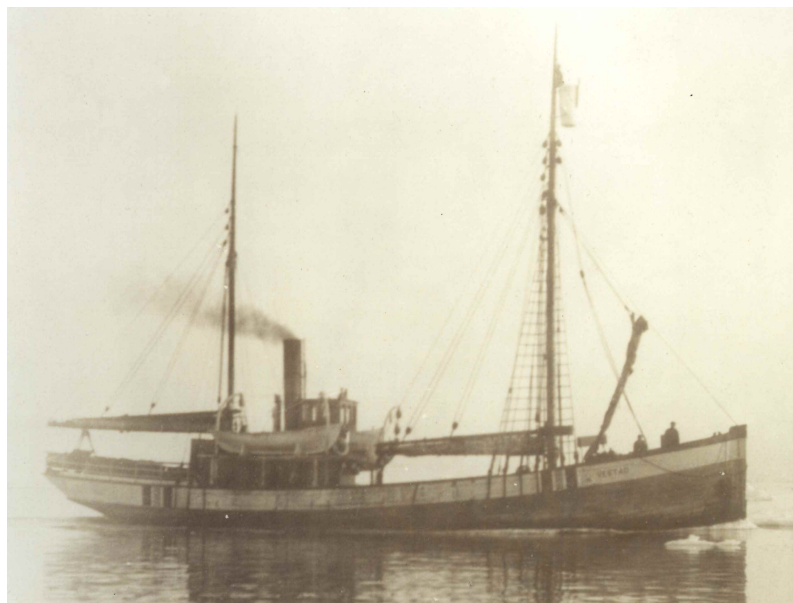
Skuter som forliste – 19

D/S «Vestad» var bygd av tre i 1917, og hadde ein bruttotonasje på 107 tonn.

Skuta var eigd av Per Kvien, Ålesund, som også var skipper på turen. Forliset skjedde etter eit overhending uver på veg til Vesterisen den 20. mars 1939.

I mangel på sjølve sjøforklaringa må vi denne gongen nøye oss med ei «Decisjonsberegning». Dette er ei økonomisk erstatningsberegning til eigaren etter forliset. Denne erstatningsberegninga eller «Desisjonsberegning» blei vanlegvis innleia med eit breidt utdrag av sjøforklaringa, som denne gongen vart halde i Ålesund den 8. april 1939, og som fylgjer som utdrag. Vidare fylgjer ein oversikt over tapt utstyr for eigaren samt mannskapets tøy og effekter.

God lesnad!
Sigbjørn K. Rosbach Røren

«Vestad»

DECISIONSBEREGNING

pr. D/S. "VESTAD".

Bygget av tre 1917.

107 br.tå.

Forlist p.r. til Vesterisen
20. mars 1939.-

Av sjöforklaring avholdt i Aalesund 8. april d.å.

hitsettes fremlagte innberetning:

"Søndag den 12. mars avgikk D/S Vetad fra Aalesund, bestemt for selfangst i Vesterisen. Gikk fra Storneskaiaen kl. 15.30. Det var Syd-Vest kuling. Fulgte leia nordover og gikk ut Ramsøyfj. til Risöysund hvor vi ankret opp om morgenen den 13/3. Ut på dagen omslag til nordvestlig storm. Den 14/3 forandret vindretningen ennu mer nordlig å vi flyttet til Stein. Den 15/3 spaknet vinden om ettermiddagen å vi gikk ut i 12 tiden, kl. 21 sattes loggen, tvers av Slettringen fyr, høi sjö, men svak vind, den 16/3 svak vinn og svak sjö. Den 17/3 ökende sydvest vinn, til kuling om etter middag. Den 18/3 gikk vinden over til nordvest om morgenen og öket på etter hvert, ved middag var det storm og vi la bakk, senere ökning til orkanbyger, men alt gikk bra. Den 19/3 var det et lite dús over midnatt, men så atter ökning igjen til orkanbyger og veldig oprört hav. Skuta lå dog fint på veiret, når den av og til kom vel my unda, gav vi halv eller full fart i maskinen et öyeblikk og alt gikk bra til immelem kl. 2 og 3, da vikk vi et brått innover baug og babord side som gjorde stor skade, begrov skuta totalt så livbåtene på galjedekk lå å slet i surringene lenge, heldigvis holdt disse ellers har båtene reist. Slog full fart forover i maskinen, med midtskibs rob og litt efter litt kom skuta opp igjen. Det så nærmest ut for at vi skulde gå ned med en gang. Det viste seg at rekken på babord var innslått fra ut av lugarkappen og helt agterover til båtdekkene, alle rekkestött av, og endel skanseklødning borte, dollbordet (skandekk) agterut på b.b. oppslått. 5 ishudplanker bortslått også på h.b. enkelte av disse var avbrekt så selve skutesiden måtte ha sviktet. Sendte 2nen skytter Hovde ner i maskinen for å höre hvordan det stod til, han kom tilbake og meldte at skuta var my lekk, og i maskinrummet var my damp, men at det så ut for at dem greide å holde skuta lens. Det ble lenset innimellom med dekkspumpene å vi holdt skuta lens. Lanternebrettet med tilhörende daviter var helt forsvundet å mangt annet småtterier. Vinden gav seg heldigvis lit ut på morgenen, men sjöen holdt seg høi og krapp hele dagen med store brått av og til. Det så en stund ut for at vi ikke skulde greise å holde skuta lens, dekkspumpen gikk tett, situasjonen var kritisk, bakket oss nær oppunder Isflora og ropte at dem ikke måtte gå oss av sikte, vinden var dog så sterk ennu at vi ikke kunne få snakke med dem skikkelig. Fikk dekkspumpen iorden og fikk skuta lens igjen. Det blev satt opp stötterm mot rekken og inn mot dekkstöttene, spikret hord på skanseklødningen så sjöen ikke skulde fylle altfor mye inn på dekk. Utover kvelden flauet vinden mere av og håpet at når vi fikk dag igjen da skulde få reparere det meste og fortsette. Den 20/3 om natten utover flauet vinden ennu mere og sjöen smuldnet så når det ble lyst fikk vi se ordentlig hvor stor skaderne var. Den var verre enn jeg hadde trodd, så å fortsette var umulig til isen. Det eneste vi nu hadde å gjøre var å snu og forsöke å gå til lands dette nektet mannskapene all den tid vi ikke var alene skute og forlangte å få gå ombord i "Isflora". Det blev så holdt skibsråd av förste skytter Oscar Sandvik og meg, vi diskuterte tingene og hvad som burde gjöres, assistanse hjem av et annet fartöy var jo utenkelig så langt vi var kommet. Gjorde op vårt bestikk i kartet og possisjonen var 70⁰ 30' n.br. 2⁰ og 30' ost lengde. Vår beslutning blev å gå fra borde allt tatt i

"betrektning skibets dårlige forfatning vår possisjon på denne årstid.
"Praiet "Isflora" som tilrådte at vi snarest kom derombord mens veiret
"var så bra at båtene kunne settes. Ut.

" Da hele besetningen forlangte å få gå ombord i Isflora mens veiret ennu var bra og da Vestad var i så ramponert stand at ingen "av mannskapet vilde være med å forsøke å returnere til Norge hadde jeg "intet valg. Gav da ordre til å forlate skuta og gå ombord i Isflora.
"Da Vetad lå i ruten for de selfangere som kom etter ble det etter råd-
"slagning besluttet å åpne for bundventil så skuta kunne synke før mørket
"frembrudd i tilfelle den skulde flyte sålenge. Kl. 11 var hele besetning
"kommet omb. i Isflora uten uheld, og ca. 1/2 time senere såes Vestad san
" Kl. 13 kom "Veslekari" og Buskö mot Isflora. 5 mann
"blev ombord i Isflora 5 mann ombord i Buskö og jeg og 6 mann ombord i
"Veslekari.

Per Kvien (sign.)

Ovenstående innberetning stemmer allt i ett.

Oscar Sandvik (sign.) 1ste skytter.	Sverre Olsen (sign.) maskinist.	Reidar Hovde (sign.) 2nen skytter.
--	------------------------------------	---------------------------------------

Henrik Amundsen (sign.)	Rudolf Sandvik (sign.)	Johannes Opsahl (s)
-------------------------	------------------------	---------------------

Der blev intet bjerget utover de 2 fangstbåter som
blev benyttet under redningen av mannskapet.-

Skibet var forsikret efter kaskotakst kr. 70.000.-,
hvorav 25% uforsikret.-

Fast utstyr, forbruksutstyr etc. samt rederiets
ansvar for mannskapets tõi og effekter var assuredt for kr. 33.000.-.
Ifølge innsendte opgaver overskrider forsikringsverdien dette belöp.

Der decideres til utbetaling av assurandörene:

Kasko, skibets forsikringssum..... kr. 52.500.-

Utstyr, utrustningsomkostninger og mannskapets
tõi og effekter:

Forsikringssummen.....	" 33.000.-
	<u>kr. 85.500.-</u>

-----kroner-FEMOGTTITUSENFEMHUNDRE-----

Aalesund, den 3. mai 1939.

ASSURANSÉFORENINGEN "ISHAVET"

Gjensidig

S. W. M. - Christensen

D/S FURENAK AKSJESELSKAP

ETABL. 1923

SELFANGST-HAVFISKE-SKIPSREDERI
FANGST OG FISKEPRODUKTER - ARKTISKE EKSPEDISJONER

D.s. VESLEKARI 296 TONS BR. REG.
D.s. FURENAK 142 TONS BR. REG.
D.s. SJØFUGLEN 99 TONS BR. REG.

CODER:
A.B.C. 5TH & 6TH EDITION
TELEGR. ADR.
FURENAK. VARTDAL
TELEFON NR. 17

Vartdal, den 3. mai 1939.
pr. Aalesund - Norw.

Assuranceforeningen ISHAVET gjensidige,
Aalesund.

Vi har herved fornøielsen å fremkomme med fortegnelse over tapt utstyr og effekter, tøy samt utrustning vedr. S/S "Vestad"s forlis til et samlet beløp av kr. 36.987,19 hvorav forskud ihenh. til police nr. 1853 kr. 33.000,- og som vi ber Dem venligst avregnes snarest.

S P E S I F I K A S J O N . vedr. s.s "vestad"

Fast utstyr.

9 stk.	spekktanker (63 tons).....	Kr. 9.000,-	
4 "	geværer a 125/-.....	" 500,-	
1 "	gevær m/specialløp & dioptersikte.....	" 200,-	
1 "	toppkikkert.....	" 350,-	
2 "	prismekikkerter Delactis (1 ny).....	" 550,-	
3 "	baatkikkerter lange.....	" 150,-	
1 "	fangstbaat m/utstyr.....	" 300,-	
	Div.fangstutstyr ihcl.langlinejolle		
	1000 m. 1 1/4" wire.....	" 1.500,-	Kr. 12.550,

Forbruksutstyr og utrustning etc.

Ammunisjon.....	Kr. 675,-	
Kull.....	" 2.310,-	
Proviant, tobakk etc.....	" 2.960,-	
Forskud og utstyr mannskapet.....	" 1.200,-	
Maskin-rekvisita.....	" 600,-	
Dekks-rekvisita.....	" 600,-	
Hyrer.....	" 3.600,-	
Kasko- og utstyrspremie.....	" 3.042,19	
R.T.V.- og Trygdekassepremie.....	" 300,-	
Diverse utrustningsutgifter.....	" 1.200,-	
5 led.petøl.fat 1 bensinfat.....	" 200,-	
Salt.....	" 50,-	" 16.737,1

Mannskapets tøy og effekter:

Skipperen.....	Kr. 900,-	
Maskinist.....	" 600,-	
Stuert.....	" 450,-	
2 skyttere.....	" 900,-	
	Kr. 2.800,-	29.287,1

D/s FURENAK AKSJESELSKAP

ETABL. 1923

SELFANGST-HAVFISKE-SKIPSREDERI
FANGST OG FISKEPRODUKTER - ARKTISKE EKSPEDISJONER

D.s. VESLEKARI 296 TONS BR. REG.
D.s. FURENAK 142 TONS BR. REG.
D.s. SJØFUGLEN 99 TONS BR. REG.

CODER:
A.B.C. 5TH & 6TH EDITION

TELEGR. ADR.
FURENAK. VARTDAL
TELEFON NR. 17

Vartdal, den
pr. Aalesund - Norw.

Assuranceforeningen Ishavet gjensidige, Aalesund. blad 2. Kr. 29.28,-

Forts. Mannskapets tøj og effekter. Kr. 2.800,-
12 fangstmenn a 337/50..... " 4.050,- Kr. 6.900,-

Skipperens private effekter.

1 sekstant..... Kr. 300,-
Bestikk, bøker etc..... " 200,-
1 radioapparat..... " 300,- " 800,-
Kr. 36.987,-

Nærværende opg.fremkommer iflg. anmodning av
herr skipper Per Kvien.

P.S.

Maskinisten har ogsaa gjort krav paa godtgj.
for tap av verktøi med kr. 300,-
d.s.

Erbødigst
D/s Furenak A/s

Paul Aarvik

Frå vårt rikholdige
fotoarkiv har vi henta
dette bilde av Aarvak.
Kjenner du karane?

Lens for tobakk

Dette skjedde på «Fangstmand» lenge før krigen eit år i Kvitsjøen. Dei låg faste ei tid, og det drog ut med å fylle skuta. Og det gjekk ikkje betre til enn at mannskapet tok til å bli fri for tobakk. Først den eine og så den andre. Dette var fleire tiår før det blei farleg å røykje. Og mange røykte som skorsteinar.

Skipper Haakon J. Brandal hadde godt med tobakk i bakhand. Og han tenkte at her ville han ha litt moro med karane. Så tok han for seg ein kar og sa at han kunne få litt tobakk med han. Men han hadde ikkje nok til alle som var fri. Så karen måtte love at han ikkje skulle røykje så dei andre såg. Jau, det var karen ikkje sein om å love.

Då stuerten serverte middagen den dagen, slukte karen maten og forsvann, truleg på rorhustaket for å ta seg ein blås. Og skipperen tok for seg alle karane på same måten, ein etter ein. Alle fekk litt tobakk, og alle lovde på tru og ære at dei ikkje skulle røykje så dei andre såg. Tobakkshungeren var hard. Og karane åt i all hast før dei for på dekk og vidare for å finne ein gøymestad. Ein for i tønna, ein på toalettet, ein på hekken, ein på rorhustaket og så vidare.

Men det gjekk ikkje lenge før spøken var gjennomskoda og snart åt karane i vanleg tempo og etterpå røykte dei fornøgde som vanleg utan å gøyme seg vekk.

Ny nettbokhandel ved Ishavsmuseet.

Om få dagar har Ishavsmuseet ein nettbokhandel oppe og går. Vonleg er dette i orden og installert når bladet er i hende. Det betyr at folk kan kjøpe bøker hjå Ishavsmuseet på internett. I dag er det mellom tretti og førti titlar å velje mellom. I all hovudsak bøker om polare strok, naturleg nok.

Tilbygget i to etasjar til Ishavsmuseet si hovudbygning er no oppført og tett, men enno ikkje innreidd. Det har ei grunnflate på gode 150 kvadratmeter. I første etasje vert det butikk, utvida kjøken og båthus. I andre etasje nytt konferanserom og utstillingslokale. Bygget gjer at gamle lagerrom i første etasje blir frigjorte til utstillingar. Gjenstandslager og verkstad i andre etasje blir også no frigjorte til meir utstillingar.

Andreas Hareid, vår trufaste dugnadsmann på vedlikehald, er i desse dagar i full sving med og pusse opp båtane som skal inn i det nye båthuset.

*

Samlingane aukar stadig. Siste tilskot er deler av arkivet frå Rieber sitt avdelingskontor i Ålesund.

*

Om kort tid vert det installert varmeanlegg i Aarvakhuset. Det er ei nødvendig sak om huset skal brukast i den kalde årstida.

*

Fredag 6. august hadde Ishavsmuseet og Ishavsmuseets venner grillkveld på museet. Oppmøtet var

bra, og grilla kveite såg ut til å vere favoritten på menyen denne dagen. Trubadur-duoen Asbjørn Brubakk og Atle Gjerde sytte for fin underhaldning.

*

Under Brandalsdagane vart det 5. september servert rjomegraut på Ishavsmuseet. Det såg ut til å falle i smak. Det vart selt knapt hundre porsjonar. Mange styrkte seg også på kaffi og kaker i godvêret.

*

Søndag 12. september vart det selt grillmat ved Ishavsmuseet i samband med kulturminnevandringa på Kvitneset.

*

Onsdag 20. oktober er det klart for den årlige ishavskvelden i samband med Hareidsstemna. Programmet er ikkje heilt klart enno, men Svalbard mannen Ulf Prytz vitjar oss med foredrag denne kvelden.

*

Søndag 5. desember blir det førjulssøndag på museet. Vi gjentek suksessen frå i fjor med rjomegraut og gode kaker. Her kan ein gjere gode julegåveinnkjøp. Og kanskje dukkar nissen opp i år også?

*

Hald deg oppdatert på kva som skjer på museet på vår heimeside; www.ishavsmuseet.no, sjå også vår side på Facebook.

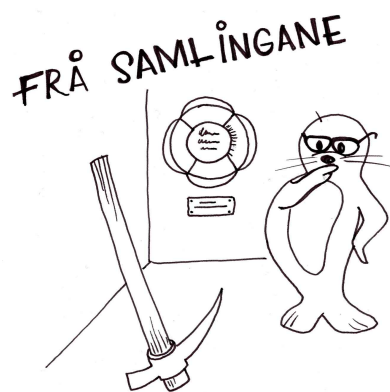
Ishavsmuseet med det nye tilbygget.

Andreas pussar båt på dugnad.

Frå samlingane

Jarle Sandvik gav bort fleire remedier til Ishavsmuseet på Brandal, mellom anna eit tinnfat som var ei takkegåve for innsatsen då Sandvik og mannskapet hans redda overlevande etter ferja Skagerak, som forliste i 1966. No vil Bergljot Sandvik følge opp ved å gi bort fleire interessante klenodier til ishavsmuseet som hørde ektemannen hennar til.

-Museet har sin misjon ved at vi finn mange ting samla på ein stad, som formidlar det som ein gong var. Det blir tatt vare på for ettertida og oppveksande generasjonar, seier Bergljot Sandvik, som fyller 80 år 1. august og omtalar seg sjølv som "ishavskjerring".

På bilde ser vi Sandvik familien framfor utstillinga om redningsaksjonen som «Polarhav» var med på i 1966.

B

PORTO
BETALT
P.P
AVTALE
617108/7

Island Offshore Management AS
6065 Ulsteinvik
Tel. +47 70 00 86 00
Fax. +47 70 00 86 01